

Reetta Turula

**AV-ALAN KASVUSOPIMUS POHJOIS-SUOMEN ELOKUVAKOMISSIION
TOIMINTA-ALUEELLA**

Konkreettiset toimenpiteet tavoitteiden saavuttamiseksi

AV-ALAN KASVUSOPIMUS POHJOIS-SUOMEN ELOKUVAKOMISSIION TOIMINTA-ALUEELLA

Konkreettiset toimenpiteet tavoitteiden saavuttamiseksi

Reetta Turula
Opinnäytetyö
Syksy 2023
Kulttuurituottaminen ja luova talous
(YAMK)
Oulun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun ammattikorkeakoulu
Kulttuurituottaminen ja luova talous (YAMK)

Tekijä: Reetta Turula

Opinnäytetyön nimi: AV-alan kasvusopimus Pohjois-Suomen elokuvakomission alueella – Konkreettiset toimenpiteet tavoitteiden saavuttamiseksi

Työn ohjaaja: Pekka Isomursu

Työn valmistuslukuksi ja -vuosi: syksy 2023

Sivumäärä: 58

Suomalaiset elokuvateollisuuden katto-organisaatiot, tuotantoyhtiöt ja av-alan järjestöt ovat viime vuosina olleet huolissaan siitä, että elokuvateollisuuden kasvun myötä alan ammattitaitoisista tekijöistä, tiloista ja muista fasiliteeteista on pulaa koko ajan enemmän. Alan nopeaan kasvuun on vaikuttanut vuonna 2017 lanseerattu Suomen audiovisuaalisen alan tuotantokannustin, jonka avulla Suomen kilpailukyky elokuvateollisuuden markkinoilla koki merkittävän kohennuksen. Nopeasti lisääntyneisiin tuotantoihin ja tästä koituneeseen tekijäpulaan vaikutti myös vuonna 2020 alkanut koronapandemia, jonka aikana moni teollisuudenhaara koki taantumaa, mutta näin ei kuitenkaan käynyt elokuva-alalle, jonka kasvulle kävi päinvastoin. Poikkeusolosuhteista johtunut ihmisten lisääntynyt kotona oleminen vaikutti striimauspalveluiden räjähdysmäisesti kasvaneeseen käyttöön, jonka vuoksi sisältöä tarvittiin koko ajan enemmän.

Tilanteelle haluttiin ratkaisua päättäjätasolla, jotta voitaisiin rakentaa yhdessä selkeät raamit, joiden pohjalta alan kasvua voitaisiin tukea. Vuonna 2022 Business Finland yhdessä opetusministeriön, työ- ja elinkeinoministeriön, sekä muiden alan katto-organisaatioiden kanssa käynnistivät alan tarpeeseen vastaten av-alan kasvusopimusprosessin. Kasvusopimus on uusi tapa käydä vuoropuhelua julkisen sektorin ja elinkeinoelämän välillä, ja av-ala oli pilotoitavien hankkeiden joukossa ensimmäinen.

Tutkielmassani käyn läpi av-alan kasvusopimuksen toimenpiteitä ja esitän ratkaisuja siihen, mitä Pohjois-Suomen elokuvakomission ja Oulun audiovisuaalisen alan kentällä täytyy tehdä, jotta sopimuksessa määritellyt tavoitteet ja toimenpiteet saadaan konkretisoitua.

Tutkielma toteutettiin haastattelemalla opetusministeriön, työ- ja elinkeinoministeriön, Business Finlandin sekä Film Tampereen edustajia, jotka ovat olleet tiiviisti mukana kasvusopimuksen kehittämistyössä. Teetin oululaisille av-alan yrityksille strukturoidun haastattelun, jonka tulokset antoivat hyvän kokonaiskuvan alueen av-alan tämänhetkisestä tilanteesta. Tutkin myös opetusministeriön, työ- ja elinkeinoministeriön sekä Business Finlandin tekemiä aiheeseen liittyviä raportteja.

Tutkielman tuloksena sain selville kasvusopimuksen tavoitteiden mukaiset, konkreettiset lähivuosien toimenpiteet Pohjois-Suomen elokuvakomission alueella. Tutkielman myötä selvisi myös, että osa määritellyistä tavoitteista on jo alueella saavutettu.

Asiasanat:

Audiovisuaalinen kulttuuri, Elokuvakomissio, Kasvusopimus, Tuotanto, Tuotantokannustin

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences
Master's Degree in Cultural Production and Creative Industries

Author: Reetta Turula

Title of thesis: Audiovisual growth deal in the North Finland Film Commission area — concrete measures to achieve the goals

Supervisor: Pekka Isomursu

Term and year when the thesis was submitted: Fall 2023

Number of pages: 58

The Finnish film industry has grown and internationalized explosively during recent years. This has been influenced by the Finnish audiovisual production incentive launched in 2017. The growth is also a result of the covid19-pandemic that began in 2020 and increased the use of streaming services due to expanded time people spent at home. Because of this growth, there is an ever-increasing shortage of skilled workforce and facilities in the field.

In 2022, Business Finland together with the Ministry of Education and Culture, the Ministry of Economic affairs and Employment, and other umbrella organizations of the sector, responded to the needs of the sector and started a growth deal process for the audiovisual sector. The growth deal is a new way of conducting a dialogue between the public sector and the business world, and the AV sector was allowed to be the first among the projects to be piloted.

In my thesis I go through the measures defined in the audiovisual industry growth deal and present actions the North Finland Film Commission should do to implement them.

The study was carried out by interviewing representatives of the Ministry of Education and Culture and the Ministry of Economic affairs and Employment, as well as the representatives of Business Finland and Film Tampere, who have been closely involved in the development of the growth deal. I conducted a structured interview with audiovisual industry companies located in Oulu and studied related reports made by the ministries and Business Finland.

As a result of the thesis, I propose concrete measures for the near future in accordance with the goals of the growth deal in the North Finland Film Commission area. The study also reveals that some of the defined goals have already been achieved.

Keywords: Audiovisual culture, film commission, growth deal, production incentive

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	7
2	KASVUSOPIMUSTA EDELTÄNEET VAIHEET	9
2.1	Politiikkaa luovien alojen kasvun taustalla.....	10
2.1.1	Elokuva-alan lakimuutos	11
2.1.2	Av-alan tuotantokannustin.....	12
2.2	Luovien alojen kehittämisprosessit.....	15
2.2.1	Kasvuportfolio	16
2.2.2	Luovan talouden tiekartta.....	17
2.2.3	Creative Business Finland	19
2.2.4	Audiovisuaalisen alan tiekartta.....	20
3	AV-ALAN KASVUSOPIMUS.....	24
3.1	Kasvusopimusprosessin käynnistyminen	24
3.1.1	Ohjausryhmä.....	26
3.1.2	Työpajat ja kyselyt.....	28
3.1.3	Ehdotuksen luovutus ministeriöille	29
3.2	Varsinaisen kasvusopimuksen tavoitteet ja toimenpiteet.....	30
3.2.1	Suomi on av-alan globaalien murrosten voittaja.....	31
3.2.2	Suomi on maailman vastuullisin av-tuotantomaa	33
3.2.3	Uusiin osaamistarpeisiin vastaaminen on yritysten kasvun edellytys	34
3.2.4	Kasvusopimus määrittelee toimintamallin jatkuvan dialogin käymiseksi	35
3.3	Uusi hallitusohjelma ja muita kehitysaskelia.....	36
4	ALUEELLISET TOIMENPITEET	38
4.1	Pohjois-Suomen elokuvakomissio	38
4.2	Oulun seudun av-alan tilanne.....	39
4.3	Alueella viime vuosina tehtyjä toimenpiteitä ja niiden vaikutuksia	40
4.4	Kasvusopimuksen tavoitteet alueella.....	42
4.4.1	Infra ja toimintaympäristö tukevat alan yritysten kasvua ja kehitystä	43
4.4.2	Vastuullisuus.....	45
4.4.3	Uusiin osaamistarpeisiin vastaaminen	45
4.4.4	Dialogi julkisen sektorin ja yritysten välillä.....	47
5	POHDINTA.....	50

LÄHTEET..... 54

1 JOHDANTO

Käsittelen tutkielmassani audiovisuaalisen alan kasvusopimuksen tavoitteita ja toimenpiteitä, sekä käyn läpi vaiheita, jotka edelsivät varsinaista kasvusopimuksen luomisprosessia. Selvitän tutkielman avulla ne kasvusopimuksen toimenpiteet, joita Pohjois-Suomen elokuvakomission ja Oulun audiovisuaalisen alan kentällä täytyy tehdä, jotta alueellinen kehitystyö kulkee linjassa kasvusopimuksessa määriteltyjen tavoitteiden ja toimenpiteiden kanssa, ja jotta alueellinen av-alan kasvupotentiaali saadaan tehokkaasti esiin.

Audiovisuaalisen alan [kasvusopimus](#) julkaistiin 19.6.2023 työ- ja elinkeinoministeriön toimesta (Työ- ja elinkeinoministeriö 2023). Kasvusopimus on uusi tapa käydä vuoropuhelua julkisen sektorin ja elinkeinoelämän välillä, ja siihen liittyy olennaisesti käytännönläheinen toimintasuunnitelma, jossa julkinen sektori ja eri toimialojen edustajat määrittelevät yhdessä alan tulevaisuuden kasvu- ja kehitystavoitteet sekä liiketoimintamahdollisuudet. Audiovisuaalisen alan kasvusopimus on ensimmäinen Suomessa rakennettu kasvusopimus, ja näin ollen se toimii tiennäyttäjänä myös muiden alojen kasvusopimuksille. Kasvusopimuksen tavoite on tukea käytännön tasolla alan yritysten kehitystä, kasvua ja kansainvälistymistä. Kasvusopimuskonsepti leviää parhaillaan myös laajemmin luoville aloille, sillä alkuvuodesta 2023 aloitettiin rakentamaan monistettavien sisältöjen kasvusopimusta, joka kattaa kirjallisuus-, musiikki- ja pelialan.

Työssäni Pohjois-Suomen elokuvakomissiolla seuran av-alan kehittymistä kansallisella ja kansainvälisellä tasolla, ja osallistuin itsekkin vuonna 2022 kasvusopimuksen rakentamisen yhteydessä järjestettyihin työpajoihin ja kyselyihin. Aloittaessani Kulttuurituottamisen ja luovan talouden YAMK-opinnot syksyllä 2022, koin kasvusopimusprosessin mielenkiintoiseksi ja ajankohtaiseksi aiheeksi, ja tutkielman tekemisen mahdollisuutena perehtyä tarkemmin kasvusopimusprosessia edeltäviin av-alalla tapahtuneisiin kehittämistoimiin. Tutkielman avulla pystyin pohtimaan kasvusopimuksen konkreettisia toimenpiteitä myös Pohjois-Suomen elokuvakomission alueella, saaden näin ohjenuoraa lähitulevaisuuden kehittämistehtäviin työssäni.

Tutkielmaa varten kävin läpi Business Finlandin, Audiovisual Producers Finland APFI ry:n, opetus- ja kulttuuriministeriön sekä työ- ja elinkeinoministeriön raportteja, sekä haastattelin av-alan kattoorganisaatioiden edustajia ja päättäjiä, jotka ovat olleet mukana kasvusopimusprosessissa. Haastattelut toteutettiin kevään ja kesän 2023 aikana Teams-sovelluksen välityksellä, jolloin

haastattelin Business Finlandin Film in Finland -osaston silloista vetäjää, Hanna Vuorista (2023), Business Finlandin hallinnoiman av-alan tuotantokannustimen tuotepäällikkö Merja Salosta (2023), Creative Business Finlandin johtajaa, Kenneth Nyholmia (2023), Film Tampereen entistä ohjelmajohtajaa, Antti Toiviaista (2023), opetus- ja kulttuuriministeriön kulttuuriasiainneuvos Laura Mäkelää (2023), sekä työ- ja elinkeinoministeriön neuvottelevaa virkamiestä, Petra Tarjannetta (2023). Näiden haastatteluiden pohjalta sain käsityksen aiemmista av-alalla tapahtuneista kehittämistoimista, sekä siitä poliittisen palapelin kokonaisuudesta, joka lopulta johti kasvusopimuksen lanseeraamiseen ensimmäisenä juuri audiovisuaaliselle alalle. Alueellista näkökulmaa tutkielmaan sain päivittäisen työni kosketuspinnan lisäksi muun muassa Pohjois-Suomen elokuvakomission ja Pohjoisen audiovisuaaliset ammattilaiset PAVA ry:n oululaisille av-alan yrityksille teettämästä kyselystä, sekä keskusteluista alueen oppilaitosten sekä tuotantoyhtiöiden edustajien kanssa.

2 KASVUSOPIMUSTA EDELTÄNEET VAIHEET

Av-ala on ollut viime vuosina kovassa kasvussa, ja tähän ovat vaikuttaneet av-alan uusien rahoitusmahdollisuuksien ja -instrumenttien kehittäminen sekä uusien suoratoistopalveluiden syntyminen, joka on vaikuttanut suoraan uusien sisältöjen luomisen tarpeeseen. (Vermilä & Keinonen 2021) Kasvusopimusta ryhdyttiin rakentamaan, jotta voitaisiin vastata tähän muutokseen ja hyödyntää kasvun tuomat liiketoimintamahdollisuudet.

Ennen kuin pureudutaan syvemmälle av-alan kasvusopimukseen ja sitä edeltäneisiin vaiheisiin, on hyvä ymmärtää luovien alojen kokonaisuus. Kaaviossa 1 luovat alat on jäsennetty kolmeen eri sektoriin — tapahtuma-alaan, luoviin palveluihin sekä monistettaviin sisältöihin. Audiovisuaalinen ala, johon tutkielmanikin keskittyy, kuuluu sektorissa monistettaviin sisältöihin pelialan, kustannusalan sekä musiikkialan lisäksi.

BUSINESS
FINLAND

Kaavio 1. Toimialat ja luovien alojen jäsenitys. (Business Finland 2023a)

Kuten Business Finlandin selvityksessä (taulukko 1) todetaan, luovien alojen liiketoiminta on miljardiluokkaa. Pelkästään audiovisuaalisen alan liikevaihto vuonna 2022 oli 1,6 miljardia euroa, alan yrityksiä oli yli 2000 ja se työllisti 9300 ihmistä. (Business Finland 2023a)

Taulukko 1. Luovien alojen avainluvut vuodelta 2022. (Business Finland 2023a)

	Monistettavat sisällöt	Luovat palvelut	Tapahtuma-ala	Yhteensä
Liikevaihto milj.€	7 700	3 450	2 600	13 750 milj.€
Yritysten määrä	8 550	20 450	102 300	131 300 josta yksinyrittäjiä 122 250
Työllisyys	25 800	20 700	14 450	60 950

Vuonna 2019 kulttuuri ja luovat alat muodostivat EU:n bruttokansantuotteesta 4,4 prosenttia (Teosto 2021), joidenkin tilastojen mukaan jopa 7 prosenttia (Työ- ja elinkeinoministeriö 2020). Suomessa vastaava luku on 3,3 prosenttia (Teosto 2021). Luovilla aloilla yleisesti on siis vielä paljon kasvupotentiaalia, ja audiovisuaalisella alalla viime vuosien kasvu on osoittanut sen, että alaan on järkevä taloudellisesta näkökulmasta panostaa. Av-alan kasvusopimuksella halutaan ratkaisukeskeisesti pureutua nimenomaan kasvun mahdollistamiseen.

2.1 Poliittikka luovien alojen kasvun taustalla

Moni asia av-alan edistämiseksi olisi jäänyt toteutumatta ilman yksittäisiä henkilöitä, joilla on ollut suuri vetovastuu erilaisissa prosesseissa, jotka ovat lopulta johtaneet siihen pisteeseen, missä tällä hetkellä Suomessa av-alalla olemme. Petra Tarjanne työ- ja elinkeinoministeriöstä sekä Laura Mäkelä opetus- ja kulttuuriministeriöstä ovat tehneet 20 vuotta työtä sen eteen, että luova talous nousisi poliittisesti mielenkiintoiseksi aiheeksi, jotta siihen panostettaisiin (Vuorinen 2023). Intohimo ja halukkuus edistää luovia aloja ja eritoten av-alan liiketoimintaosaamista ja kansainvälistymistä on lopulta se, joka on vienyt asioita eteenpäin (Mäkelä 2023).

Matkalle mahtuu useita selvityksiä ja lakimuutoksiakin, jotka ovat askel kerrallaan vieneet kehitystä eteenpäin. Kappaleessa 2.1 käydään läpi elokuva-alaan liittyviä raportteja ja muutoksia, jotka on hyvä mainita taustatietona ennen varsinaisen kasvusopimuksen käsittelyyn siirtymistä, ja joissa erityisesti opetus- ja kulttuuriministeriöllä on ollut suuri vetovastuu. Kappaleessa 2.2 keskitytään enemmän työ- ja elinkeinoministeriön kehittämisprosesseihin.

2.1.1. Elokuva-alan lakimuutos

Suomen elokuväsäätiö perustettiin loppuvuodesta 1969, ja toiminta alkoi alkuvuodesta 1970. Vuoden 1977 alusta alkaen elokuväsäätiö sai tukea toimintaansa valtion tulo- ja menoarvioiden kautta, ja budjetti kasvoi vuosi vuodelta. 1980-luvulla tuotantotuen määrä oli noussut jo 10 miljoonasta markasta lähemmäs 20 miljoonaa markkaa. 1990-luvulle saavuttaessa tukimäärät nousivat 20 miljoonasta jopa 45 miljoonaan markkaan. 1990-luvun lama iski kuitenkin myös elokuva-alalle, ja kotimaisten elokuvien katsojamäärät laskivat koko vuosikymmenen ajan. Näin alkoivat laskea myös elokuväsäätiölle myönnetty määrärahat. 1990-luvun loppua kohden elokuva-ala alkoi jälleen nousta ja säätiö aloitti yhteistyön valtakunnallisten televisioyhtiöiden kanssa. Vuosituhannen vaihteessa suomalaisen elokuvan katsojaosuus oli jopa 25 prosenttia, ja elettiin todellista alan nousukautta. Tällöin myös säätiön asema muuttui, kun laki elokuvataiteen edistämisestä astui voimaan. (Suuronen 2021) Laissa mainitaan, että ”opetusministeriö voi osoittaa Suomen elokuväsäätiölle valtion varoja elokuvan ja muun kuvaohjelman valmistamisen ja jakelun tukemiseksi sekä elokuvakulttuurin edistämiseksi muulla tavoin” ja että tuki suoritetaan ensisijaisesti rahapeliyhtiön (Veikkaus Oy) tuotosta. (Finlex 2000) Elokuvasäätiölle uusi, laissa säädetty asema, merkitsi sekä vastuun että vuorovaikutuksen kasvamista elokuvan rahoituksessa ja tuotantoprosessissa. (Suuronen 2021)

Laura Mäkelä on työskennellyt yli 20 vuotta ministeriössä ja hoitanut hieman vajaa kymmenen vuotta elokuva- ja audiovisuaalisia asioita opetus- ja kulttuuriministeriön taide-, kulttuuri- ja taidepolitiikan osastolla tekijänoikeuden ja audiovisuaalisen kulttuurin vastuualueella. Jo tätä ennen Mäkelä on ollut mukana elokuvapolitiikan valmistelussa. (Mäkelä 2023) 2010-luvulla tuli ajankohtaiseksi uudistaa valtion elokuvakulttuurin rahoittamista koskevaa lainsäädäntöpohjaa, sillä oli tarpeen selkeyttää Suomen elokuväsäätiön prosesseja sekä asemaa ja roolia elokuva-alaa koskevissa valtionavustusasioissa. Laura Mäkelän vastuutehtäväksi tuli elokuvakulttuurin rahoittamista koskevan lain uudistaminen ja tätä varten tehtiin erilaisia taustaselvityksiä (Mäkelä 2023). Lain valmistelun aikana mm. Leif Jakobsson teki selvityksen, jossa todettiin tarve luoda selkeä ja tulevaisuuteen suuntautunut audiovisuaalinen politiikka, lisätä sektorin yhteistyötä sekä tarkastella alaa laajemmasta näkökulmasta (Suomen Mediataideverkosto 2015).

Elokuvakulttuurin rahoittamista koskevan lain esitys annettiin vuoden 2018 huhtikuussa eduskunnalle. Laissa esitettiin voimassa olevan elokuvataiteen edistämisestä annetun lain kumoamista, ja valtion budjetista otettavaa määrärahaa, jolla tuettaisiin elokuvakulttuurin

edistämistä, kuten elokuvan käsikirjoittamista, tuotantoa ja jakelua. Vuoden 2018 talousarviossa tälle varattiin valtion budjettiin lähes 30 miljoonan euron määräraha. (Elokuvasäätiö 2018). Lisäksi elokuvan laatutukea koskevat valtionavustustehtävät esitettiin siirrettäväksi Taiteen edistämiskeskuksesta Suomen elokuvasäätiöön. Muutoksella oli tarkoitus vähentää päällekkäistä toimintaa (Mäkelä 2023) ja selkiyttää Suomen elokuvasäätiön menettelyitä, sekä edistää elokuvasäätiön ja elokuva-alan keskinäistä kommunikointia. Esityksessä mainittiin myös epäasialliseen kohteluun soveltuvia puuttumiskeinoja. (Elokuvasäätiö 2018) Loppuvuodesta 2018 laki oli käsittelyssä Eduskunnassa, ja se astui voimaan 1.tammikuuta 2019. Uudistetussa laissa mainitaan edelleen, että opetus- ja kulttuuriministeriö voi myöntää valtion talousarvioon otettavan määrärahan rajoissa valtion rahoja Suomen elokuvasäätiölle elokuvan käsikirjoittamisen, tuotannon ja jakelun tukemiseksi sekä elokuvakulttuurin edistämiseksi muulla tavalla. Laissa on myös mainittu, että rahoitus myönnetään valtionavustuksena, eikä Suomen elokuvasäätiön muu toiminta saa vaarantaa julkisen hallintotehtävän hoitamista. Lakiin kirjattiin myös, että opetus- ja kulttuuriministeriö nimeää elokuvasäätiön hallituksen viidestä ja enintään kahdeksasta jäsenestä, ja hallituksen toimikausi on kolme vuotta. Sama henkilö saisi olla hallituksessa yhtäjaksoisesti enintään kaksi toimikautta, ja oikeudenmukaisen ja tasavertaisen toiminnan varmistamiseksi lakiin kirjattiin myös lauseke ”Hallituksen jäsen ei saa olla palvelus- tai työsuhteessa Suomen elokuvasäätiöön.”. (Finlex 2018) Uusi laki ja sen myötä uudet toimintatavat herättivät alkuun toimialalla kummastusta, mutta niihin on ajan myötä sopeuduttu ja tällä hetkellä ne koetaan toimivina (Mäkelä 2023).

2.1.2 AV-alan tuotantokannustin

AV-alan tuotantokannustin on julkisrahoitteinen rahoitusinstrumentti, joka mahdollistaa palautuksen audiovisuaaliselle tuotannolle etukäteen määrätystä osuudesta alueella tai maassa tapahtuneesta kulutuksesta. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2016b) Kannustimia on käytössä nykyisin useassa maassa, ja tällainen saatiin käyttöön myös Suomessa vuonna 2017. Tämä oli pitkälti OKM:n vetämän työryhmän ehdotuksen, [Pieni riski – suuri mahdollisuus; Ehdotus audiovisuaalisen tuotannon kannustinjärjestelmäksi](#) (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2016b), ansiota. Toki kaikkeen vaikutti myös alueellisten toimijoiden aktiivinen lobbaus. Tuotantokannustimen hallinnointi sijoitettiin lopulta työ- ja elinkeinoministeriön alaiseen Business Finlandiin kulttuuriministeri Grahn-Laasosen ja työ- ja elinkeinoministeri Rehnin päätöksellä. (Mäkelä 2023)

Merja Salonen palkattiin luovien alojen asiantuntijaksi Tekesille (nyk. Business Finland) vuonna 2011. Audiovisuaalisen alan tuotantokannustimen valmistelu rahoituspalveluksi tuli Salosen vastuulle lokakuussa 2016, ja rahoituspalvelu avattiin 2.1.2017. Salonen työskentelee rahoituspalvelun tuotepäällikkönä.

Av-alan tuotantokannustimen esitystä rakentamassa oli paljon ihmisiä: OKM:n Laura Mäkelän ja Riitta Kaivosojan lisäksi kulttuuriasianeuvos Leena Laaksonen, vanhempi hallitussihteeri Joni Hiitola, työ- ja elinkeinoministeriön neuvottelevat virkamiehet Petra Tarjanne sekä Natalia Härkin, valtiovarainministeriöstä Annika Klimenko 30.4.2016 saakka ja Kati Jussila 1.5.2016 lähtien, Teija Raninen Länsi-Suomen elokuvakomissiosta, Irina Krohn ja Petri Rossi Suomen elokuvasaatiöstä, sekä silloisen SEK: ry:n toiminnanjohtaja Sari Väänänen, silloisen SATU ry:n toiminnanjohtaja Stiina Laakso ja silloisen Audiovisual Finland ry:n toiminnanjohtaja Johanna ”Nunnu” Karppinen. (Opetusministeriö 2016b) Jälkimmäiset kolme järjestöä yhdistyivät vuonna 2018 Audiovisual Producers Finland (APFI) ry:ksi.

Tuotantokannustimesta tehtiin esitys, jossa muun muassa todettiin, että elokuvien tuottaminen on taloudellisesti erittäin haastavaa ilman julkista tukea, ja julkisen tukijärjestelmän avulla voitaisiin edistää audiovisuaalisen kulttuurin vientipyrkimyksiä. Yleisenä tavoitteena olisi vahvistaa audiovisuaalisen kulttuurin lisäksi maan kilpailukykyä, osaamista, vetovoimaa ja elinkeinotoimintaa erityisesti palvelualoilla. Tukea väitteille saatiin muista maista, kuten Islannista, missä elokuvatuotantojen liikevaihto oli kannustimen vaikutuksesta kasvanut vuodesta 2010 vuoteen 2014 yli 300 prosenttia, ja näistä tuotannoista yli puolet olivat ulkomaisia tuotantoja. Esityksessä myös todettiin, että alan kansainvälistymisen myötä moni suomalainen tuotanto oli siirtynyt toteuttamaan tuotantojaan kannustinta tarjoaviin maihin, kuten Baltiaan. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2016b)

Työryhmän vuonna 2016 valmisteleva ehdotus astui voimaan pilotointimielessä vuonna 2017. Tuotantokannustimen vastaanotto oli sekä kotimaassa että ulkomailla positiivinen. Ilmi tuli kuitenkin myös kahtiajakaisuutta. Kansantalouden näkökulmasta kannustimet perustuvat siihen, että houkutellessaan maahan ulkomaisia tuotantoja. Kilpailu tuotantojen saamisesta oli kovaa jo vuonna 2017. Toisaalta myös suomalaisten tuotantoyhtiöiden toivottiin hyötyvän kannustimesta, olihan ala vielä lapsenkengissä kansainvälisille markkinoille. Kannustin nähtiin siis myös mahdollisuutena lisätä ulkomaisten rahoittajien kiinnostusta suomalaiseen tuotantoon, ja pääsyn vientituloihin suomalaisen IP:n, eli immateriaalioikeuksien, hyödyntämisellä. (Salonen 2023) Selvennettäköön

vielä, että immateriaalioikeuksilla tarkoitetaan aineettoman omaisuuden — tässä tutkielmassa etenkin taiteellisen tuotoksen, kuten käsikirjoituksen — tekijänoikeuksia. (Huvio 2014)

Elokuva-alalla ihmeteltiin aluksi, miksei kannustininstrumentin hallinta mennyt elokuväsäätöille, vaikka monessa muussa maassa tämä oli yleinen käytäntö. Av-alan tuotantokannustimen hallinnoimista Business Finlandin kautta perusteltiin Suomessa elinkeinotoiminnan edistämisenä, ja toisaalta myös kansainvälistymisen tukemisena. Haluttiin tehdä myös selvä linjaus sille, ettei tuotantokannustin ollut elokuväsäätöön tuotantotukea. (Mäkelä 2023) Tehtävänä oli rakentaa sellainen rahoituspalvelu, millä saataisiin Suomeen vientituloja, oli kyse sitten Suomessa toteutettavasta ulkomaisesta tuotannosta tai suomalaisesta tuotannosta vientituotteena. Alusta alkaen mukana täytyi olla myös kansainvälinen levityssopimus. (Salonen 2023)

Tuotantokannustimen kriteereistä ollaan myös monta eri mieltä, mutta kaikesta huolimatta kannustimen saaminen on tuonut alalle hyvää ja eteenpäin vievää toimintaa myös alueellisesti, ja alueelliset toimijat ovat lanseeranneet Suomen kansallisen av-alan tuotantokannustimen lanseeraamisen jälkeen myös omia, alueellisia insentiivejään. (Mäkelä 2023) Ulkomaiset tuotantoyhtiöt pitävät houkuttelevana sitä, että kansallisen tuotantokannustimen lisäksi on olemassa alueellisia kannustimia. Ne lisäävät alueellista kehitystä ja osaamista, sekä kaupunkien vetovoimaa turistien ja yritysten näkökulmasta. (Salonen 2023)

Ilman kannustinta ei luultavasti oltaisi tilanteessa, jossa keskustellaan AV-alan kasvusopimuksesta. Tuotantokannustin ikään kuin käynnisti sen, että ala sai näkyvyyttä ja merkitys elinkeinoelämälle alettiin ymmärtää. (Salonen 2023) Tuotantokannustin on muuttanut alaa konkreettisesti osaamisen lisääntymisellä. Tuotantoihin on käytössä enemmän rahaa, ja se myös näkyy teknisenä ja taiteellisenä osaamisena. Sitä kautta ulkomaiset rahoittajat ovat kiinnostuneet ja ryhtyneet rahoittamaan tuotantoja. Suomesta löytyy jo lukuisia esimerkkejä onnistuneesta elokuvien ja tv-sarjojen ulkomaisesta rahoituksesta. Voidaan sanoa, että ”kannustin käynnisti suomalaisen tv-draaman viennin”. (Salonen 2023)

Tuotantokannustin oli ensin kolmen vuoden pilottikokeilu, jonka jälkeen sille on haettu lisärahoitusta vuosittain (Salonen 2023). AV-alan tuotantokannustinta on yritetty jo useamman kerran vakiinnuttaa osaksi Business Finlandin rahoitusta, sillä kaikilla mittareilla laskettuna sen pitäisi tukea kansantalouden kehitystä. Julkishallinnon organisaatioissa asiat eivät kuitenkaan tapahdu niin nopeasti kuin yritysmaailmassa. Esimerkiksi luovien alojen ymmärtämisessä

kansantaloudellisesti tuottavana alana meni vuosia. Perusteita rahoitusinstrumentin vakiinnuttamiseen kuitenkin riittää — kannustin houkuttelee ulkomaisia investointeja, ja osaaminen kasvaa vuosi vuodelta (Salonen 2023), sillä tuotantokannustin on vaikuttanut osaamiseen tasoon ja vaatimuksiin sekä lisännyt tuotantopalveluiden ostoa Suomesta merkittävästi (Työ- ja elinkeinoministeriö 2023). Tuotantokannustimen avulla Suomeen tuli lähes 60 miljoonan euron edestä ulkomaista rahoitusta vuonna 2022. Tästä noin 18 miljoonaa euroa tuli osatuotantorahoituksena ja noin 40 miljoonaa euroa (tuotanto)palveluostoina. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2023) Tuotantokannustimen määräraha käytetään vuosittain, joten kannustimen vakiinnuttaminen olisi perusteltua, mutta budjettileikkausten aikoina kaikki on mahdollista. (Salonen 2023)

2.2 Luovien alojen kehittämisprosessit

Samaan aikaan, kun opetus- ja kulttuuriministeriön suunnalla tehtiin selvityksiä ja lakimuutoksia elokuva-alan rahoituksen ja hallinnon selkiyttämiseksi, työ- ja elinkeinoministeriössä oli käynnissä erilaisia luovien alojen edistämiseen liittyviä prosesseja. (Mäkelä 2023)

Jo aiemmin oli todettu, että talouden kasvu ja yritysten kilpailukyky perustuvat yhä enemmän aineettomiin tekijöihin ja inhimilliseen pääomaan, mutta jostain syystä Suomessa luovat alat eivät olleet pysyneet kasvussa mukana kuten esimerkiksi muissa EU-jäsenmaissa. Selvittääkseen, kuinka luovat alat voisivat olla Suomen taloutta vahvistava ja elinkeinorakennetta monipuolistava toimiala, perustettiin professori Anne Brunilan vetämä työryhmä, jonka tehtävänä oli kartoittaa luovien alojen kehittymisen esteitä sekä pohtia ehdotuksia luovien alojen elinkeinotoiminnan ja työllisyyden edistämiseksi, rahoitusinstrumenttien uudistamiseksi ja sosiaalisen vastuullisuuden kehittämiseksi. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2016a) Brunilan työryhmä, myöhemmin Luovat alat - työryhmä, esitti selvityksiensä perusteella luovien alojen kasvun esteiden poistamiseksi seuraavia toimia:

- Hallitus määrittää aineettoman arvon luomisen ja luovan talouden yhdeksi kasvun kärjeksi kasvustrategiassaan
- Selvitetään käytännöt, jotka mahdollistavat tekijänoikeuksien siirron tekijän yritykselle ja arvonlisäverotukseen liittyvät erityiskysymykset ja ratkaisumallit.

- Kehitetään IP-perustaisille yrityksille soveltuvia rahoitusinstrumentteja ja arvottamismenetelmiä.
- Muodostetaan luovan osaamisen monialaiset osaamiskeskittymät ja parannetaan koulutuksen työelämävastaavuutta.
- Esitetään ehdotuksia luovien alojen ammattilaisten ja taiteilijoiden sosiaaliturvan kehittämiseksi.

Luovat alat -työryhmä ehdotti myös, että hallituksen tulisi käynnistää monialaisen Creative Business Finland - kehittämispalveluiden rakentaminen. (OKM ym., 2017) Valitettavasti Brunilan työryhmän hyvien ehdotusten käytännön toimeenpanoa ei kyetty resursoimaan riittävästi (Mäkelä 2023). Tämäkin selvitys vei silti taustalla prosessia eteenpäin.

2.2.1 Kasvuportfolio

Toimintaympäristö ja markkinat muuttuvat nopeasti ja elämme murroksen aikaa, jossa teknologia, vihreä siirtymä ja digitalisaatio muokkaavat yhteiskuntaa, sen vanhoja rakenteita ja elinkeinoja (Työ- ja elinkeinoministeriö 2022). Vastatakseen muutokseen, työ- ja elinkeinoministeriö valmisti yhdessä Talentia Vectia -konsultointifirman, joka nykyisin tunnetaan nimellä Verona Consulting, kanssa vuonna 2020 Kasvuportfolion, jolla voidaan tukea osaamiseen ja innovaatioihin perustuvaa kasvua. Tarkoituksena oli luoda vuoropuhelua yksityisen ja julkisen sektorin välille sekä tuottaa näin osallistavaa toimintatapaa, jolla tunnistaa Suomessa merkittäviä liiketoiminnallisia kasvumahdollisuuksia. (Talentia Vectia & Työ- ja elinkeinoministeriö 2020)

Kasvuportfolio oli prosessi, jossa lähdettiin hahmottamaan sektoreita, joissa nähdään kasvun mahdollisuuksia, ja sen jälkeen pohtimaan sitä, kuinka näillä sektoreilla päästäisiin kasvu-uralle (Nyholm 2023). Jotta kasvumahdollisuuksia voidaan tunnistaa, on kuitenkin ensin pohdittava, millaisia kilpailuetuja Suomella on, ennakoitava globaalien markkinoiden kehittymistä sekä ymmärrettävä, millaisia vaikutuksia yhteiskuntaan ja kotimaan talouteen kasvumahdollisuuksilla voi olla. (Talentia Vectia & Työ- ja elinkeinoministeriö 2020)

Kasvuportfoliotyössä tunnistettiin satojen asiantuntijoiden avulla niitä alueita, joissa Suomella voisi olla kasvumahdollisuuksia (Tarjanne 2023), ja toteutus tehtiin laajaan aineistotarkasteluun ja asiantuntijanäkemyksiin perustuen. Siinä huomioitiin kasvumahdollisuuksien yhteiskunnallinen ja

taloudellinen merkityksellisyys Suomelle, sekä tunnistettiin korkean arvonluonnin ja tuottavuuden liiketoiminnallisia kasvumahdollisuuksia. (Talentia Vectia & Työ- ja elinkeinoministeriö 2020)

Asiantuntijoista ja asiantuntijaorganisaatioita koostuva työryhmä kokoontui vuoden 2020 aikana tarkastelemaan kasvumahdollisuuksia vaiheittain.

Vaiheita olivat:

1. Kasvumahdollisuuksien tunnistaminen ja valinta tarkasteluun
2. Asiantuntijoiden laatimat kuvaukset kasvumahdollisuuksista
3. Kasvumahdollisuuksien potentiaalisuuden ja merkittävyyden arviointi
4. potentiaalisimpien kasvumahdollisuuksien kehitysvisiot ja toimenpiteet
(Talentia Vectia & Työ- ja elinkeinoministeriö 2020)

Kasvuportfoliossa vuonna 2020 tunnistettuja kasvumahdollisuuksia hyödynnetään nyt kasvusopimustyössä, jossa niihin syvennytään tarkemmin ja mietitään, miten kasvua voidaan oikeasti tuottaa. Haasteena on, että maailma muuttuu koko ajan digitalisaation vuoksi, ja uudistuvissa liiketoimintamalleissa yritysten on kohtuullisen vaikea nähdä sitä, mihin kannattaa panostaa. Kasvusopimusprosessissa voidaan kuitenkin pohtia yhdessä arvoketjuun kuuluvien – sekä julkisen että yksityisen puolen – toimijoiden kanssa sitä, mikä on yritysten ja muiden toimijoiden yhteinen näkemys ja mihin suuntaan kannattaa lähteä liikkeelle. Digitalisaation lisäksi keskeisinä haasteita aiheuttavina asioina ovat myös kestävyysedellytykset, joihin liittyy sekä vihreä siirtymä että sosiaalisen vastuullisuuden toteuttaminen ja palautumiskyky eli resilienssi, joka nousi esille erityisesti koronan jälkeen. (Tarjanne 2023)

2.2.2 Luovan talouden tiekartta

Samoihin aikoihin, kun kasvuportfolio valmistui, valmistui myös [luovan talouden tiekartta](#) (Tarjanne 2023). Luovan talouden tiekarttaa voidaan pitää yhdenlaisena luovan talouden kasvun Raamattuna (Vuorinen 2023). Tarve tiekartalle syntyi siitä tarpeesta, että haluttiin kuunnella niin sanotusti kentän ääntä, ja järjestää työpajoja, joiden avulla pystyttiin selvittämään, mitä luovilla aloilla pitäisi lähiaikoina tehdä ja tapahtua (Nyholm 2023).

Luovien alojen määrittäminen on vaikeaa, sillä ala kehittyy ja muuttuu jatkuvasti. Ala voidaan kuitenkin jakaa kolmeen osaan yritystoiminnan ja verkostojen kehittämisen näkökulmasta:

- luovat sisällöt
 - luovat palvelut
 - luovat tuotteet ja kulttuuri
- (Työ- ja elinkeinoministeriö 2020)

Sanna Marinin hallituksessa luovat alat nostettiin yhdeksi hallitusohjelman kärjeksi. Tuolloin luovat alat muodostivat Suomessa alle 4 prosenttia bruttokansantuotteesta, kun EU:n keskiarvo oli jopa 7 %. Hallitusohjelman tavoitteena oli nostaa luovien alojen osuutta bruttokansantuotteesta verrokkimaiden tasolle, ja näin myös lisätä luovien alojen työpaikkoja ja työskentelyedellytyksiä sekä alan kasvua ja uudistumista. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2020)

Tavoitteiden saavuttamiseksi työ- ja elinkeinoministeriö käynnisti yhdessä opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa luovan talouden tiekarttatyön syksyllä 2019 (Tarjanne 2019.) Luovan talouden tiekartta jakaa luovan talouden yläotsikoiden alle, ja kaikkien otsikoiden taustalla on hieman erilainen kansantaloudellinen kasvupotentiaali. Kaikki kokonaisuudet ovat suuria ja poikkiallittaisia, sillä ne limittyvät myös OKM:n alle, koska kyseessä on kuitenkin myös kulttuuri- ja taidetyö. Mutta koska näistä halutaan kansantalouden kasvua, kuului kehitystyö siinä mielessä myös TEMille. (Vuorinen 2023) Tiekarttatyö päätettiin keväällä 2020, jolloin koronarajoitusten vuoksi viimeisimmät työpajat jouduttiin tekemään Teamsin välityksellä (Tarjanne 2023).

Tiekartassa todetaan, että luovuus on keskeinen osa uudistumista ja uuden arvon luomista. Luovuus synnyttää innovaatioita, kuten uusia tuotteita, palveluita ja sisältöjä. Luova talous ei rajoitu ainoastaan luoville aloille, vaan innovaatioita tarvitaan kaikenlaisissa organisaatioissa. Myös digitalisaatio on muuttanut työelämää, ja muutos eri toimialoilla kiihtyy. Kestävässä kasvussa sosiaalisen ja kulttuurisen lisäarvon luomisella on tärkeä rooli toimivan ja tuottavan yhteiskunnan ylläpitämisessä. Arvoa lisäävät tuotteeseen tai palveluun liittyvä aineeton arvo, sekä asiakkaan kokemus. Esimerkiksi merkityksellisyys, hyvinvointi ja arjen toimivuus ovat asioita, joista asiakas on nykyisin valmis maksamaan lisähintaa. Tämän ymmärtäminen on koko ajan tärkeämpää kasvun kannalta, ja tässä on vielä paljon kehitettävää. Samaan aikaan maapallon rajalliset resurssit pakottavat meitä ajattelemaan, millä kestäväillä keinoilla voimme tähän arvon lisäämiseen vastata. Luovan talouden tiekartassa todetaan, että luovat alat ja -talous synnyttävät palveluja ja tuotteita,

joilla voidaan vastata arvonluonnin haasteeseen. Tiekartassa tuodaan esiin keskeiset toimet, joihin on löydettävä uusia toimintatapoja ja verkostoja. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2020)

2.2.3 Creative Business Finland

Työ- ja elinkeinoministeriön, opetus- ja kulttuuriministeriön sekä alan katto-organisaatioiden vuosia kestäneen pohjatyön ansiosta luovat alat nähtiin merkittävänä talouskasvuun mahdollistajana, ja kuten aiemmassa kappaleessa todettiin, tämän myötä vuonna 2019 Sanna Marinin hallitusohjelmaan kirjattiin yleinen tavoite, jolla luovaa taloutta lähdetään tutkimaan ja kehittämään enemmän. (Vuorinen 2023) Tästä vastuuta otettiin Business Finlandissa, jonne perustettiin Anne Brunilan työryhmässä yhtenä kehittämiskohteena mainittu Creative Business Finland -kampanja, jonka johtajaksi valittiin Kenneth Nyholm. (Nyholm 2023) Business Finlandin kampanjoilla voidaan tarttua yhteiskunnassa kulloinkin ajankohtaisiin asioihin, tai asioihin, joissa on meneillään muutos. Creative Business Finland on kampanja, jonka tehtävänä oli tutkia tarkemmin, miten luovasta taloudesta voidaan saada kasvuja ja miten kehitystä edistetään. (Vuorinen 2023)

TEM:in muodostaman, aiemmassa kappaleessa käsitellyn, luovan talouden tiekartan toimenpiteiden koordinointi ja toteuttaminen annettiin Creative Business Finlandin vastuulle vuonna 2020. Ensimmäisiä toimenpiteitä, joita Creative Business Finland toteutti, oli lähteä rakentamaan luovan talouden tiekarttaan verrattuna yksityiskohtaisemmin yhteen toimialaan paneutuvaa raporttia. Koska av-alassa nähtiin paljon potentiaalia, ryhdyttiin ensimmäisenä rakentamaan av-alan tiekarttaa. (Nyholm 2023)

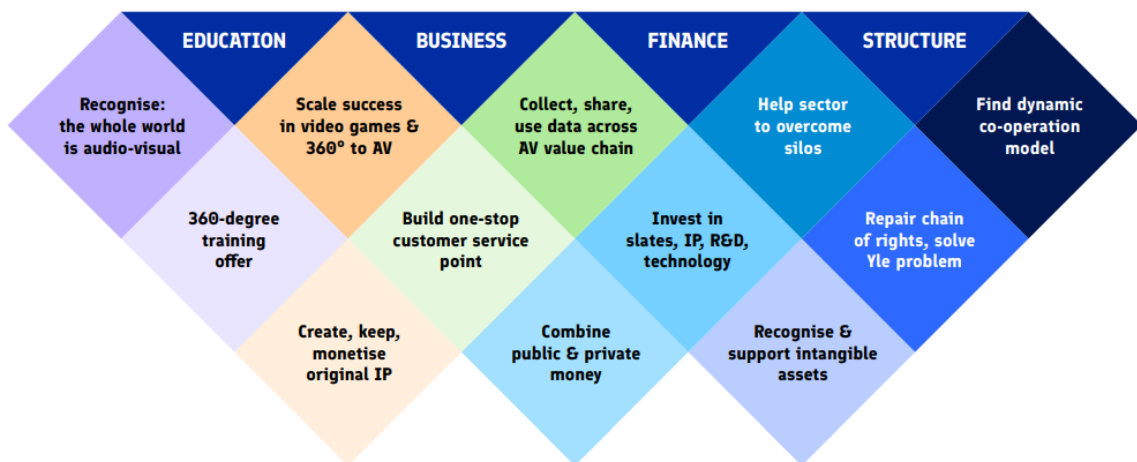
Creative Business Finland toimii projektiluontoisesti siten, että toiminnalla on sekä alku että loppu. Creative Business Finland -kampanja loppuu vuoden 2023 lopussa, mutta tuleva hallitusohjelma ratkaisee, mihin suuntaan alan kehitys jatkuu. (Nyholm 2023) Kesäkuussa 2023 julkaistu pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelma kuitenkin näyttäisi puoltavan kehityksen jatkumista. (Valtioneuvosto 2023)

2.2.4 Audiovisuaalisen alan tiekartta

Business Finland yhdessä luovien alojen yhteistyökumppaneiden ja asiantuntijoiden kanssa laati selvitystöitä, joiden perusteella lähdettiin ensimmäisenä työstämään tarkemmin av-alaa, ja luomaan tälle oma tiekarttansa. (Grön 2022) Tiekartan avulla saadaan osviittaa siitä, mihin suuntaan ala on menossa, ja mitkä ovat seuraavat kehityskohteet (Business Finland 2021).

Av-alan tiekartan rakentamiseen haluttiin ottaa ulkopuolinen konsulttiyhtiö, jotta tieto olisi mahdollisimman puolueetonta, sillä jos tekijä on osa ekosysteemiä, on vaikea tutkia aluetta, jossa on itse osallisena. Konsulttiyhtiö haastatteli muun muassa kansainvälisiä tahoja, jotka ovat tehneet Suomen kanssa yhteistyötä, tutki työprosesseja sekä antoi ehdotukset siitä, miten kasvua voisi rakentaa lisää. (Vuorinen 2023) Seuraavaksi haastateltiin alan asiantuntijoita sekä viimeisenä kutsuttiin av-alan avainhenkilöt jakamaan ajatuksiaan työpajan muodossa. (Business Finland 2021) Näiden tiedonkeruiden pohjalta tultiin johtopäätöksiin, jotka ovat nähtävillä alla olevassa kaaviossa (Kaavio 3). Osioita avataan tiivistetysti tässä kappaleessa.

BUILD A NATIONAL AV GROWTH VISION

Kaavio 2. Av-alan tiekartan suositukset. (Business Finland 2021)

- Kasvu

Audiovisuaalisen alan tulevaisuus on vahvan IP:n luomisessa. Tämän ympärille voidaan luoda brändi, jota ihmiset ostavat. Sisältö ja jakelu ovat digitaalisia ja tavoittavat globaalin yleisön. Oikeanlainen segmentointi ja syväanalyysi yleisöstä voidaan tehdä tekoälyn avulla jo käsikirjoitusasteelta. Näiden keinojen avulla on helpompaa löytää markkinaraot ja luoda myös markkinointistrategiata pienelle markkinarakoon kohdentuvalle yleisölle, joka kansainvälisellä mittapuulla onkin jo suuri! Suomella on kokemusta menestyneen IP:n luomisesta pelien ja animaatioiden saralla, ja tätä menestystä voidaan skaalata myös audiovisuaaliselle sektorille. Täytyy kuitenkin opetella parempia neuvottelutaitoja, jotta myös globaaleilla markkinoilla IP-oikeudet saadaan pidettyä hallinnassa. (Business Finland 2021)

- Rahoitusmallit

Myös rahoitusmalleja olisi hyvä tarkastella siten, että ne tukisivat sisällön vientiä kansainvälisille markkinoille. Vastuullisuus ja ympäristöasiat tulevat nousemaan yhä tärkeämmäksi kriteeriksi erityisesti yksityisten rahoittajien silmissä. (Business Finland 2021)

- Koulutus

Sen sijaan, että koulutettaisiin tekijöitä työpaikkoihin, joita ei ole tarjolla, tulisi oppilaitosten ja yritysten käydä jatkuvaa vuoropuhelua siitä, millaisista tekijöistä on alalla pulaa. Opinnoissa tulisi olla vapautta kokeiluille ja epäonnistumisille, sillä nämä opettavat parhaiten tulevaan työelämään. Myös työharjoittelu on olennainen osa oppimista, ja yhä enemmän opinnoissa tulisi painottaa myös monialaisia taitoja, audiovisuaalisen alan ekosysteemin ymmärtämistä sekä IP-oikeuksien hallinnointia ja myyntiä. (Business Finland 2021)

- Houkuttelevuus

Kotimaisia tarinoita osataan tuottaa laadukkaasti ja niitä myydään koko ajan enemmän kansainvälisesti. Suomalaisilta tuottajilta puuttuu silti taitoja kaupallistamisesta ja bisnesosaamisesta, jotka voisivat mahdollistaa lisäkasvun. Esimerkiksi IP:n hallinnasta ja digitaalisesta markkinoinnista tarvitaan lisää osaamista. (Business Finland 2021)

Tuotantokannustimen hallintaan tarvitaan yksi palvelupiste, jonka kautta voidaan saada apua muun muassa työvoimaan, rahoitukseen ja lokaatioihin liittyvissä kysymyksissä. Tuotantokannustin toimii

ja houkuttelee tuotantoja Suomeen, mutta samalla mietityttää, onnistuisiko useamman kansainvälisen tuotannon pyörittäminen yhtä aikaa. (Business Finland 2021)

- Trendit

Striimauspalveluista menestyvät ne, jotka luovat vahvimman suhteen käyttäjään. Raja ammattimaisen ja ei-ammattimaisen sisällön välillä hälvenee, ja nopeiden internetyhteyksien ansiosta kuluttaja voi olla yhtä lailla tuottaja ja levittäjä. (Business Finland 2021)

Etätyökäytännöt ovat tulleet jäädäkseen koronapandemian jälkeen, ja näin myös pieni, Suomen kokoinen maa, on saanut mahdollisuuden ottaa kiinni maita, joilla on jo olemassa suuremmat av-alan fasilitetit ja tuotantokapasiteetti. (Business Finland 2021)

- Seuraavat askeleet

Kaikki kasvun mahdollisuuksia edistävät vaiheet vaativat monialaista yhteistyötä niin ministeriöiden, julkishallinnon organisaatioiden, rahoittajien, alan järjestöjen, oppilaitosten kuin alan ammattilaisten välillä. Vain synkronoitu ja yhtenäinen strategia voi rakentaa ekosysteemin, joka on sopeutuvainen, kokeilunhaluinen ja valmis uusiutumaan jatkuvasti muuttuvassa ympäristössä. (Business Finland 2021)

- Loppupäätelmä

Suomalaisilla av-alan ammattilaisilla on nykypäivänä enemmän kansainvälistymismahdollisuuksia kuin koskaan aikaisemmin, niin oman sisällön kuin osaamisen myymisen puolella. IP:llä ei ole rajoja, eivätkä suomen kieli tai maan pieni koko ole enää esteitä. Jo nyt suomalaiset tunnetaan luotettavina ammattilaisina, jotka tekevät hommat aikataulussa. Rajat eri alojen välillä hälvenevät ja luovat samalla uusia liiketoimintamahdollisuuksia. Kasvaakseen ala tarvitsee kuitenkin uusia ammattilaisia niin ympäri Suomea kuin ulkomailtakin.

IP nähdään nykyisin sijoittamisen arvoisena asiana, ja sijoittajia kiinnostaa myös mahdollisuudet av-tekniikan saralla. Julkisia rahoitusinstrumentteja tarvitaan yksityisten sijoittajien ohella tulevaisuudessakin, mutta niitä tulee kehittää. Ekologisuus ja kestävyys ovat yhä tärkeämpiä kriteerejä rahoittajille, ja ne tulevat sisältymään enenevässä määrin jokaiseen av-tuotannon osa-alueeseen. (Business Finland 2021)

Nämä kaikki voidaan saavuttaa vain rakentamalla yhteinen kasvuvision ja rajat ylittävä dialogi, sillä av-ala kasvaa ja avaa uusia mahdollisuuksia nopealla tahdilla. Dialogin avulla esimerkiksi av-alan osaamista voidaan kehittää luomalla koulutusohjelmia, jotka vastaavat kentän tarpeisiin. Yhteistyötä julkisten ja yksityisten rahoittajien kanssa tulisi rakentaa ja lisätä investointeja erityisesti IPR:ään. IP-osaamista tulisi myös kehittää, jotta osataan rakentaa toimiva IP, jonka hallinta myös pysyisi Suomessa. Poliittisella tasolla ala, jolla kasvupotentiaalia on, tulisi tunnistaa ja kehittää nopeasti muutokseen reagoivia ratkaisuja. (Business Finland 2021)

3 AV-ALAN KASVUSOPIMUS

Kasvusopimuksen malli on saatu Iso-Britanniassa tehdyistä alakohtaisista sopimuksista (Grön 2022). Englannissa kasvusopimusmallin rakentaminen aloitettiin vuonna 2012, jolloin brittiläinen poliitikko Michael Heseltine sai elinkeinoministeriöltä toimeksiannon kirjata ideoita talouskasvun paikallisesta edistämisestä. Heseltinen raportti, ["No Stone Unturned: In Pursuit of Growth"](#), julkaistiin lokakuussa 2012, ja se piti sisällään 89 suositusta siitä, kuinka sekä talouskasvua että vaurautta voitaisiin lisätä. Yksi suosituksista oli yhdistää erillisiä kasvua tukevia rahoitusinstrumentteja yhtenäiseksi potiksi, josta voitaisiin jakaa rahoitusta alueellisesti. Tästä ehdotuksesta innostuneena hallitus pyysi vuonna 2013 alueellisilta yritysryhmittymiltä seuraavien vuosien strategista taloussuunnitelmaa, jota voitaisiin käyttää pohjana alueellisia kasvusopimuksia koskevilla neuvotteluissa. Yritysten ehdotusten pohjalta vuonna 2015 hallitus jakoi alueille rahoitusta kasvusopimuksessa sovittuihin kehittämiskohteisiin vuoteen 2021 saakka. Vuosien 2018 ja 2019 aikana Sector Deal -kasvusopimusmalli levisi muutamille alueille myös Walesissa, Skotlannissa ja Irlannissa. (Ward 2023)

Kenneth Nyholmin (2023) mukaan Sector Dealista saatiin idea siihen, miten kehittämisprosessi voitaisiin Suomessa tehdä, eli yksityinen ja julkinen sektori miettivät yhdessä kasvun mahdollisuuksia ja tavoitteita, sekä niihin mahdollisesti liittyviä esteitä. Kasvusopimusprosessia rakennettiin alusta alkaen siten, että saataisiin aikaan jatkuva dialogi – ei pelkkää raporttia. Dialogi mahdollistaisi sen, että kasvun edellyttämät, yksityisen sektorin määrittelemät, toimenpiteet saadaan tapahtumaan. Vaikka toimialojen uudistamisyrityksiä on historiassa aikaisemminkin ollut, tuntuu kasvusopimusprosessi suomalaiseseen kontekstiin ja tilanteeseen sopivalta lähestymistavalta. Työtä tehdään yksityistä sektoria varten, julkisen sektorin tuella. (Nyholm 2023)

3.1 Kasvusopimusprosessin käynnistyminen

Vuonna 2020 kasvuportfolion yhteydessä tunnistettiin luovilla aloilla yhdeksi tärkeimmistä alueista data- ja alustatalouden uudet toimintamuodot, joissa on laaja markkina-alueen mahdollisuus sekä merkittävyys. Samaan aikaan luovan talouden tiekarttatyössä tunnistettiin tärkeäksi alueeksi

monistettavat sisällöt. Näin rakentui ikään kuin toimialakohtainen pohja, johon kasvusopimusta lähdettiin soveltamaan. (Tarjanne 2023)

Tampereen kaupunkiseudun elinkeino- ja kehitysyhtiö Business Tampere Oy:n yhteydessä elinkeinopoliittisena ohjelmana toimivan Film Tampereen silloinen ohjelmajohtaja, Ilkka Rahkonen, oli vahvasti mukana kasvusopimuksen kehittämisen alkumetreillä. Syksyllä 2021 Film Tampereella kehitysjohtajana aloittanut Antti Toiviainen kertoo Rahkosen ydinkysymyksen olleen, kuinka audiovisuaalinen ala voitaisiin paketoita ja kokea yhtenä teollisuuden alana. Av-ala oli nähty tähän saakka jollain tavalla epämääräisenä sekä alalla toimiville että päättäjille, ja sitä haluttiin konkretisoida ja tuoda keskustelun, esimerkkien ja numeroiden kautta käytännönläheiseksi kokonaisuudeksi. (Toiviainen 2023) Syksyllä 2021 aloitettiin valtiosihteeri Jukka Ihanuksen johdolla niin kutsutut pyöreän pöydän tapaamiset, joissa pohdittiin, millaisia kansainvälistymisen mahdollisuuksia monistettavilla luovien alojen sisällöillä olisi, ja miten esimerkiksi jakelun siirtyminen erilaisille julkaisualustoille vaikuttaa yritysten toimintaan. (Grön 2022).

Kasvusopimustyö kuului periaatteessa Creative Business Finlandille, mutta koska henkilöstöstä ei löydy substanssiosaamista av-alasta, ja Business Finlandin sisällä toimi myös Film in Finland -osasto, joka tekee nimenomaan av-alan työtä, allokoitiin sen seurauksena Hanna Vuorisen työajasta osa kasvusopimusprosessin edistämiseen. (Vuorinen 2023)

Suomessa ministeriöt ovat pieniä, ja esimerkiksi OKM:ssä Laura Mäkelä hoitaa yksin elokuva- ja av-alan puolta. Vertailukohteena mainittakoon Ruotsi, jossa samankaltaisia asioita ministeriössä hoitaa useampi henkilö. TEM:issä on samanlainen tilanne kuin OKM:ssä, ja siellä av-alan asioita hoitaa Petra Tarjanne. Jotta asioita voitiin edistää ja järjestää esimerkiksi työpajoja, tarvittiin kumppaneita. Kasvusopimusprosessissa kumppani löytyi Film Tampereelta. Tampereella oli pohdittu samoja asioita, kuin TEM:in ja OKM:n suunnalla, ja siitä syntyi ajatus, että Tampere voisi rahoituksen avulla ottaa haltuunsa kasvusopimusprosessin vetovastuuta. (Mäkelä 2023)

Film Tampere lähti tarkemmin selitettynä mukaan kasvusopimusprosessiin, kun opetus- ja kulttuuriministeriö avasi koronan kurittaman kulttuurin ja luovan talouden elpymiseen suunnatun rahoitushaun. Opetus- ja kulttuuriministeriöllä oli jaettavana 4 miljoonaa euroa innovatiivisten palvelujen sekä tuotanto- ja toimintamallien kehittämistä varten oleviin projekteihin, ja tämä haku oli ensimmäinen osa ministeriön kaikkiaan 30 miljoonan euron rakennetuesta, joka kohdistettiin kulttuurialan ja luovien alojen uudistumiseen. Hakemuksia opetus- ja kulttuuriministeriö sai jopa

184, mutta tukea myönnettiin 20 hankkeelle. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2021a) Tampereen kaupunkiseudun elinkeino- ja kehitysyhtiö Tredea Oy:lle myönnettiin rahoitusta 410 000 euroa ”Av-alan kilpailukyvyyn parantaminen kehittämällä rakenteita ja harmonisoimalla osaamisen kansainvälistä tarjontaa.” -hankkeeseen. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2021b) Kyseinen hanke liittyi juuri kasvusopimusprosessiin.

Samaan aikaan, kun Film Tampere haki rahoitusta omaan prosessiinsa, OKM ja TEM yhdistivät tavoitteensa ja halusivat lähteä viemään prosessia eteenpäin yhdistämällä voimansa Film Tampereen ja Creative Business Finlandin kanssa. Av-puoli koettiin hyvänä pilotointikohteena testata, miten dialogi ja kasvusopimusmalli saataisiin toimimaan, sillä se on sopivan kompakti toimiala, joka pitää sisällään suuren potentiaalin. (Vuorinen 2023)

Vuoden 2022 alussa kasvusopimusprosessi ohjattiin työ- ja elinkeinoministeriön sekä opetus- ja kulttuuriministeriön toimesta Business Finlandin ja Suomen elokuväsäätiön käsiin. Tuntui tärkeältä, että luotaisiin yhteinen visio ja pohja hyvälle yhteistyölle. Kun kasvusopimusprosessi käynnistettiin, vastaanotto oli todella innostunutta. (Mäkelä 2023)

3.1.1 Ohjausryhmä

TEM kutsui 27.tammikuuta 2022 koolle valmistelevan kokouksen, ja kokosi kasvusopimuksen ohjausryhmän. Paikalle oli kutsuttu mukaan LVM, SES, APFI ry, Business Finland ja Film Tampere, ja siellä pohdittiin, miten prosessi saataisiin toimimaan. Samaisessa kokouksessa käytiin läpi myös Film Tampereen saamaa rahoitusta, ja kaikille kokouksessa mukana olleille toimijoille tuntui hyvältä ratkaisulta ottaa Tampere kasvusopimuksen käytännön vetovastuuseen. Kokouksessa pohdittiin myös, että mukana kannattaisi olla toimialan ulkopuolinen fasilitaattori. (Vuorinen 2023)

Tampere kilpailutti konsultit, ja he päätyivät Henna-Riika Ruotsalaiseen, jolla oli jo aikaisempaa kokemusta erilaisten muutosprojektien läpivienneistä. Henna-Riikan rooli oli ratkaiseva kasvusopimuksen onnistumisessa. Hän toimi prosessina eräänlaisena strategiasofasofina. Kun on kyseessä kokonaista ekosysteemiä koskeva keskustelu, jossa on mukana paljon erilaisia teemoja näkökulmia, ilman vahvaa fasilitointia ei olisi onnistuttu. (Vuorinen 2023)

Nyholmin (2023) arvion mukaan kasvusopimuksen ohjausryhmää valittaessa mietittiin vähemmän maantieteellistä kattavuutta ja enemmän sitä, että pieneen, kompaktiin ryhmään saadaan osajia alalla tärkeistä rooleista. Ajatuksena oli, että mikäli ohjausryhmästä tehtäisiin liian suuri, työskentely menisi mahdottomaksi ja pelkät kokousjärjestelyt hankalaksi. (Nyholm 2023) Kasvusopimuksen ohjausryhmän kesken sovittiin myös tehtävänjaosta, ja Business Finlandin vastuulle sovittiin kasvusopimus-tapahtumien järjestäminen ja niiden tekninen toteuttaminen. Viestintävastuu oli aluksi Business Finlandilla, mutta myöhemmin sitä siirrettiin enemmän Film Tampereelle. (Vuorinen 2023)

Vuorinen (2023) vertaa kasvuprosessin työskentelyä kuvitellun perheen loman suunnitteluun, jossa kaikilla perheenjäsenillä on omat toiveensa loman suhteen, mutta kun mukaan kutsutaan mummit ja papat, anopit ja appiukot, alkaa olla jo melkoinen määrä eri näkökulmia siitä, mikä olisi paras vaihtoehto. Kun tähän täytyy vielä yhdistää budjetti, aikataulu ja lomakohte, ei lomalle lopulta päästä lainkaan, kun yhteisymmärrys on niin vaikea saavuttaa. Mutta jos mukaan tulee joku, joka ei ole lähdessä mukaan lomalle, pystytään auttamaan perhettä ja toteamaan, että tavoite on päästä yhteiselle lomalle. Sitten mietitään ja hahmotetaan, miten tavoitteeseen päästään. (Vuorinen 2023)

Kavusopimusprosessissa oli ohjausryhmän lisäksi myös projektiryhmä ja yritysryhmä. Ohjausryhmää tarvittiin prosessin käynnistämiseen ja rahoittamiseen, ja projektiryhmä kävi jatkuvaa dialogia yritysryhmän kanssa, jolta pystyttiin tiedustelemaan suoraan esimerkiksi, keneltä tietystä asiasta kannattaa kysyä, tai onko toimialalla tapahtumassa jotain, joka vaikuttaisi kasvusopimusprosessiin. (Vuorinen 2023)

Projektiryhmä siis käytännössä rakensi varsinaista prosessia, jota ohjausryhmä ja yritysryhmä kommentoivat, ja konsultti kävi läpi, mistä asioista täytyy sopia, ennen kuin voidaan edetä varsinaiseen kasvusopimukseen. Näiden pohjalta suunniteltiin kasvusopimuksen suuremmat, julkiset tapahtumat. Kevät 2022 oli kiireistä aikaa. (Vuorinen 2023)

3.1.2 Työpajat ja kyselyt

Työpajat olivat kaikille avoimia ja toivottiin, että osallistujia saataisiin joka puolelta Suomea – onhan kasvusopimus koko Suomen av-alaa koskettava asia (Nyholm 2023). Ensimmäinen julkinen av-alan kasvusopimus -tilaisuus järjestettiin 20.4.2022. Team Finland -talolla Helsingin Ruoholahdessa. Jo tätä ennen sidosryhmille, kuten alueellisille elokuvakomissioille, järjestettiin ennakkoon keskustelutuokio, jossa sai tuoda esille näkökulmia ja pohdintoja aiheeseen liittyen.

20.4. pidetyssä tilaisuudessa esiteltiin kasvusopimuksen taustaa ja työskentelyn viitekehystä. Audiovisuaalisen alan eri näkökulmia edustavien panelistien keskustelussa pohdittiin audiovisuaalisen alan tulevaisuutta ja kasvun mahdollisuuksia. Pian tilaisuuden jälkeen lähetettiin sidosryhmille ja tilaisuuteen osallistuneille vielä ennakkokysely av-alan tulevaisuuden tavoitteista.

Vuorisen (2023) mukaan ensin täytyi selvittää yhteinen maali, eli kasvusopimuksen tavoite, jotta voitiin alkaa puhua keinoista, joilla sinne päästään. Tämän vuoksi haluttiin järjestää kaikille alan edustajille avoin seminaari ja ennakkokyselyt, ja vasta tämän jälkeen työpajaosio, joissa pohdittiin keinoja rajatuille osa-alueille. (Vuorinen 2023)

Team Finland -talossa järjestettiin kevään aikana myös toinen kasvusopimusprosessiin liittyvä tilaisuus, av-alan kasvusopimus -työpaja. 16.5.2022. pidettyyn työpajaan kutsuttiin mukaan av-alan tekijöitä, tekijänoikeusjärjestöt, levittäjiä, kanavia, elokuvakomissiot, tuotantoyhtiöitä, sekä alueellisia ja julkisia toimijoita (Vuorinen 2023). Työpajassa ryhmät jaettiin teemoihin, joista osallistujat saivat valita itseään kiinnostavimman. Teemat oli rajattu pohjautuen aiempaan tutkimustyöhön, kuten av-alan tiekarttaan (Vuorinen 2023):

- Tavoite 1: Kasvua tukeva tuotantoympäristö ja infrastruktuuri
- Tavoite 2: Suomi on maailman vastuullisin tuotantomaa
- Tavoite 3: Business growth from global markets
- Tavoite 4: Suomi on AV-alan globaalin murroksen edelläkävijä

Työpajassa saatiin konkreettisia ehdotuksia esimerkiksi siihen, että kaikki Suomen av-alaan kohdistuvat rahoitusinstrumentit pitäisi kartoittaa ja selkiyttää. Yksi ehdotus oli, että perustettaisiin taho, joka vastaisi kasvusopimuksesta alueellisesti, jotta se jalkautuisi kaikille alueille. Myös

elokuvasäätiön rahoitusta haluttiin nostaa pohjoismaiselle tasolle ja vakiinnuttaa Suomen tuotantokannustin. (Vuorinen 2023)

Vuorisen (2023) mukaan on kohtuullisen helppoa nimetä, mitä pitäisi tehdä. Seuraava vaihe olikin lähettää kysely yrityksille siitä, mitä listatuista ehdotuksista pitäisi tehdä ensimmäisenä ja mikä voisi odottaa, sekä mihin yritykset olisivat valmiita sitoutumaan ja oltaisiinko jostain valmiita maksamaan esimerkiksi allokoimalla tekemiseen omaa työaika. Tämän kyselyn perusteella saatiin selville summa, mitä elinkeinoelämä olisi valmis sijoittamaan, ja mitä yritysten mielestä pitäisi priorisoida. Kysely lähti oppilaitoksille ja julkisille instituutioille sekä suomalaisille levitysyhtiöille, TV-kanaville ja tuotantoyhtiöille. Kyselyyn sai vastata, oli sitten organisaatioiden johtaja tai asiantuntijana toimiva työntekijä. (Vuorinen 2023) Kysely saavutti laajasti ihmisiä, vaikka aikataulullisesti se lähetettiin huonoon aikaan keskellä kesälomia. Vastausten pohjalta projektitiimi fasilitoi vastaukset toimenpiteiksi, joita voidaan tehdä lyhyellä aikavälillä, sekä vaikeampiin, enemmän keskustelua vaativiin toimenpiteisiin. (Vuorinen 2023)

3.1.3 Ehdotuksen luovutus ministeriöille

Kasvusopimusprosessiin liittyneiden työpajojen ja kyselyiden pohjalta fasilitoitu ehdotus kasvusopimuksesta julkaistiin ja luovutettiin OKM:n ja TEM:in edustajille Screen Helsinki - tapahtumassa 31. elokuuta 2022. Kun ehdotus annettiin ministeriöille, oli elinkeinoministeri Lintilä suuressa roolissa tehdessään lopullisen poliittisen päätöksen siitä, että asiaa lähdetään edistämään ja annettuun ehdotukseen etsimään vastauksia. (Vuorinen 2023)

Lintilä totesi OKM:n ja TEM:in pöydälle mennyttä ehdotusta katsoessaan, että asioiden pohtimiseen täytyy nimittää neuvottelukunta. Lyhyen aikavälin tavoitteita olivat esimerkiksi Masterclass-luennot, joita muun muassa Film Tampere oli järjestänyt jo ennen kasvusopimusprosessia. Myös vientitapahtumien palvelumuotoilu ja kansainvälistymisen portaiden kartoittaminen olivat toimenpiteitä, joita ryhdyttiin heti edistämään Business Finlandin puolella. Asiat, joihin liittyi lainsäädäntöä, lähtivät jatkokeskusteluihin elinkeinoministerin perustamaan neuvottelukuntaan marraskuussa 2022. (Vuorinen 2023)

Tämän jälkeen, loppuvuodesta 2022, julkistettiin työryhmä, jonka tehtävänä oli laatia kasvusopimuksen toimenpiteiden pohjalta konkreettinen suunnitelma av-alan kasvun ja

kansainvälistymisen edistämiseksi. Työryhmän puheenjohtajaksi valittiin Film Tampereen ohjelmajohtaja, Antti Toiviainen. Tähän saakka kestänyt kasvusopimusprosessi oli ikään kuin pohjustustyö työryhmän tulevalle raportille, jossa kasvusopimuksessa mainituista pääkohdista on ministeriötason kanssa yhteistyössä poimittu tietyt asiat, joihin halutaan keskittyä. (Toiviainen 2023)

Tausta kasvusopimuksen rakentamiselle on tavoite kasvattaa Suomen av-alan maailmanlaajuisia markkinoita. Tähän tavoitteeseen päästäksemme sekä julkisen sektorin että alan toimijoiden on sitouduttava pitkäaikaiseen kehittämistyöhön. Kasvusopimusta voidaan pitää toimintasuunnitelmana, jonka avulla yritykset ja julkinen sektori käyvät jatkuvaa vuoropuhelua tavoitteenaan määrittellä yhteiset kasvu- ja kehitystavoitteet sekä tulevaisuuden liiketoimintamahdollisuudet. Keskeisinä teemoina juuri av-alan kasvusopimuksessa ovat kansainvälisyys ja rahoitus, koulutus sekä ympäristö- ja sosiaalinen vastuullisuus. Näihin teemoihin liittyvät kirjaukset tukivat myös pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelman valmistelua. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2022)

3.2 Varsinaisen kasvusopimuksen tavoitteet ja toimenpiteet

Kesäkuun 19.päivänä 2023, eli vajaa vuosi sen jälkeen, kun kasvusopimuksen ehdotus luovutettiin elokuussa 2022 ministeriöille, julkaisi työ- ja elinkeinoministeriö kasvusopimustyöryhmän koostaman av-alan kasvusopimus -raportin. Raportissa listattiin audiovisuaalisen toimialan edustajien ja julkisen sektorin toimijoiden määrittämät tavoitteet ja toimenpiteet, joiden avulla av-alan koko ekosysteemin liiketoimintaa voidaan kasvattaa kestävästi ja alan merkitystä Suomen taloudelle lisätä. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2023)

Tavoitteet listattiin seuraavilla otsikoilla:

- Suomi on av-alan globaalin murroksen voittaja – infra ja toimintaympäristö tukevat alan yritysten kasvua ja kehitystä
- Suomi on maailman vastuullisin tuotantomaa
- Uusiin osaamistarpeisiin vastaaminen on yritysten kasvun edellytys, osaamisten synnyttämiseen panostetaan toimialan tarpeiden mukaisesti

- Kasvusopimus määrittelee toimintamallin jatkuvan dialogin käymiseksi julkisen sektorin ja yritysten välillä uusien haasteiden ratkaisemiseksi

Kasvusopimusraportti pitää sisällään linkit aiempiin dokumentteihin, kuten VTT Oy:n tekemään [selvitykseen](#) (Business Finland 2023a) suomalaisen av-alan liikevaihdosta ja työllisyydestä. Tutkimuksen avulla saatiin lukuja, joilla pystyttiin oikeasti perustelemaan, mihin usko av-alan talouskasvupotentiaalista liittyy. (Vuorinen 2023) Samalla ilmeni myös, että tiedon keruussa, luokittelussa ja tilastoinnissa on ollut vakavia puutteita. Av-alaa koskevan tiedon keruu ja käsittely onkin tästä eteenpäin yksi kasvusopimuksen tärkeistä tavoitteista. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2023)

Seuraavissa kappaleissa käydään läpi tiivistetysti kasvusopimuksen päätavoitteita ja niihin ratkaisuksi pohdittuja toimenpiteitä. Otsikoiden nimet on lyhennetty yllä olevasta tavoitelistasta.

3.2.1 Suomi on av-alan globaalin murroksen voittaja

Av-alan yritysten liiketoimintaa voi olla esimerkiksi tuotantopalveluiden tarjoaminen omaa sisältöä tuottaville yrityksille, tai toimiminen itse omaa sisältöä tuottavana yhtiönä. Jälkimmäiseen sisältyy paljon mahdollisuuksia, etenkin jos kehitetään immateriaalisilla oikeuksilla suojattua sisältöä. Esimerkiksi formaattien kehittäminen ja myyminen voi olla varsin hyvää liiketoimintaa, ja IP-oikeuksien hallinnan taitaville tulot voivat keskittyä lopulta yhden hyvän idean ympärille, josta jatkojalostetaan esimerkiksi oheistuotteita ja palveluita. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2023) Yksi suomalaisille varsin tunnettu esimerkki onnistuneesta IP:n luomisesta ja hallinnasta on Angry Birds -peli ja sen hahmot.

Kasvusopimusraportissa mainitaan, että olisi tärkeä oppia tunnistamaan tekijänoikeuksiin perustuvan liiketoiminnan mahdollisuudet oikeuksista syntyvien tulojen hallitsemiseen ja kehittää niihin sopivia strategioita. Kotimaisia tuotantoyhtiöitä, joilla on osaamista ja resursseja IP-aihioiden kaupalliseen kehittämiseen ja kansainvälisen rahoituksen rakentamiseen, tarvitaan myös lisää (Työ- ja elinkeinoministeriö 2023).

Maaailma muuttuu digitaalisuuden murroksessa hurjaa vauhtia, ja muutoksen tuomia mahdollisuuksia tulisi ymmärtää, jotta myös toimintaympäristöä voitaisiin muuttaa siten, että

yrietykset voisivat kehittää omaa toimintaansa kohti uudistuvaa digitaalista maailmaa. Mukana murroksessa voidaan pysyä, mikäli av-alan toimijat ylläpitävät organisoitua dialogia toimintaympäristön uudistumisesta ja sen tuomista toimintatapojen muutoksista. Julkisen sektorin edustajien tulee osallistua keskusteluun ja osaltaan tukea kehitystä kohti kestäväää kasvua. Kasvusopimusraportissa vastuu tästä annettiin yrityksille, Business Finlandille, työ- ja elinkeinoministeriölle, Suomen elokuvasäätiölle, opetus- ja kulttuuriministeriölle, liikenne- ja viestintävirastolle sekä APFI ry:lle. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2023)

Kotimaisten tuotantoyhtiöiden tulisi pyrkiä liiketoiminnassaan huomioimaan edellytykset innovaatiotoimintaan, kasvuun ja kansainvälistymiseen, ja liiketoimintaympäristön tulisi olla tähän rohkaiseva. Myös av-alan infrastruktuurin tulisi olla ajan tasalla ja hyödyntää digitaalisuuden tuomia mahdollisuuksia. Muutosten tunnistamiseen on kehitettävä uusia ja toimivia arviointimenetelmiä ja mittareita, jotta tunnistetaan myös julkisten palveluiden vaikutusmahdollisuudet. Vastuu tästä kuuluu alan toimijoille, työ- ja elinkeinoministeriölle, Business Finlandille, opetus- ja kulttuuriministeriölle sekä Suomen elokuvasäätiölle. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2023)

Myös av-alan rahoitus on nostettu yhdeksi kohdaksi, joka vaatisi pohtimista. Euroopan Unionin alueella yritystuet, jotka vaikuttavat markkinoiden normaaliin toimintaan, ovat lähtökohtaisesti kiellettyjä, mutta vähämerkityksellisten *de minimis* -tukien avulla asiaan on tehty lievennyksiä. Tämän lisäksi on olemassa ryhmäpoikkeusasetus, joka koskee kulttuuriperintö- ja av-tuotantotoimintaan sekä tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaan myönnettäviä valtionapuja. Esimerkiksi Business Finlandin hallinnoima av-alan tuotantokannustin on tähän mennessä kuulunut ryhmäpoikkeusasetuksen alle. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2023) Tuotantokannustin on kuitenkin loppunut vuosittain kesken kauden, ja joka vuosi on epävarmaa, onko kannustinta saatavilla seuraavana vuotena. Kasvuraportin yhtenä tavoitteena onkin vakiinnuttaa av-kannustin rahoitusvälineenä (Työ- ja elinkeinoministeriö 2023). Koska Business Finlandin hallinnoiman tuotantokannustimen ehdot vaativat myös kansainvälisen osatuottajan, on kotimaisen draaman rahoittaminen myös turvattava. Tämän vuoksi yhtenä tavoitteena on nostaa Suomen elokuvasäätiön rahoitusta pohjoismaiselle tasolle (Työ- ja elinkeinoministeriö 2023).

Muitakin rahoitusmahdollisuuksia on olemassa. EU:n jäsenmaat voivat esimerkiksi audiovisuaalisia mediapalveluja koskevan AVMS-direktiivin 13 artiklan 2 pykälän avulla velvoittaa lainkäyttövaltaansa kuuluvat mediapalvelujen tarjoajat osallistumaan eurooppalaisten teosten tuotannon rahoitukseen. Tämä voitaisiin toteuttaa joko suorina investointeina audiovisuaalisiin

sisältöihin, maksuveloitteena tai nämä yhdistävänä hybridimallina. Tällaisen maksuveloitteen käyttöönotosta voi olla kotimaisen av-alan orgaanista kasvua edistäviä tai hidastavia vaikutuksia, ja asiaa täytyy tutkia lisää seuraamalla esimerkiksi direktiivin käyttöönottoa muissa maissa. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2023).

Yleisesti rahoituksen haasteisiin ehdotetaan rahoitusyhteistyötä yksityisen ja julkisen sektorin välillä jatkuvan dialogin kautta. Rahoituspalveluista voidaan myös jatkossa toteuttaa kohdennettua viestintää ja asiantuntevaa neuvontaa. Vastuu tällä sektorilla on työ- ja elinkeinoministeriöllä, Business Finlandilla, Finnveralla, ELY-keskuksilla sekä opetus- ja kulttuuriministeriöllä. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2023)

3.2.2 Suomi on maailman vastuullisin av-tuotantomaa

Vastuullinen liiketoiminta eli yritysvastuu tarkoittaa sitä, että yritys huomioi toimintansa sosiaaliset, ekologiset ja taloudelliset vaikutukset. Vastuullinen yritys toimii mahdollisimman kestäväällä tavalla, ja tämä tuo pitkällä tähtäimellä myös tulosta. Vastuullisuus voi olla yritykselle myös merkittävä kilpailuetu. Tavoitteena olisi, että kaikki av-alalla toimivat vastuullisesti. Vastuullisuuteen on määritelty yhteiset pelisäännöt ja tavoitteet, ja näitä seurattaisiin vuosittaisten, julkisten raportointien avulla. Vastuualue tällä sektorilla kuuluu av-sisältöjen tuottajille ja jakelijoille, Business Finlandille, työ- ja elinkeinoministeriölle, Suomen elokuväsäätiölle ja opetus- ja kulttuuriministeriölle. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2023)

Ekologiseen vastuullisuuteen halutaan asettaa tavoitteeksi hiilineutraalius vuoteen 2030 mennessä. Tavoitteena pidetään myös hiilijalanlaskurin käyttöä kaikissa Suomessa tuotetuissa av-sisällöissä. Mikäli laskurista saa hyvät tulokset, voi tästä saada ympäristösertifioinnin. Seuraaminen ja kehityksen raportointi on Filmikamari ry:n, Suomen elokuväsäätiön sekä APFI ry:n vastuulla. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2023)

Sosiaaliseen vastuuseen kuuluu esimerkiksi ihmisten hyvinvointi, ihmisoikeuksien kunnioittaminen ja tasa-arvo. Tavoitteena on, että kaikissa Suomessa tuotetuissa av-tuotannoissa huomioitaisiin tähän liittyviä asioita, ja tilannetta ja tavoitteiden toteutumista seuraisivat sekä Suomen elokuväsäätiö että APFI ry. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2023)

Sosiaaliseen kestävyteen liittyen on käynnistymässä parhaillaan useampia hankkeita ja työkaluja. Esimerkiksi WIFT – Women in Film & Television Finlandin johdolla Suomen elokuväsäätiö, Yleisradio ja AVEK ovat rakentaneet ilmaisen vastuullisuustyökalun, jonka avulla tuotantoyhtiöt voivat tehdä projektilleen vastuullisuussuunnitelman ennen varsinaisen tuotantovaiheen aloitusta. Tavoitteena on, että työkalu olisi käytössä kaikkien julkisten toimijoiden rahoitus- ja hakuprosessien osana jo syksyn 2023 aikana. Myös APFI ry:llä on valmisteltu hanketta, joka selvittää työhyvinvointiin ja työssä jaksamiseen liittyvää tilannetta av-alan yrityksissä. Tavoitteena hankkeessa olisi myös järjestää koulutusta muun muassa esihenkilötyöhön ja johtamiseen liittyvissä asioissa. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2023)

Taloudelliseen kestävyteen liittyä liiketoiminnan kestävydestä huolehtiminen, kuten verojen maksaminen ja voiton tuottaminen. Yrityksillä tulisi olla toimintaympäristö, jossa toimintaedellytykset ovat tasavertaiset ja mahdollisuus menestymiseen on kiinni osaamisesta. Tavoitteena on, että liiketoimintaympäristö rohkaisee kansainvälistymiseen ja kasvuun, ja on toimiva ja kannattava av-alan kaikille toimijoille. Tämä mahdollisestaan av-alan toimijoiden kesken aktiivista dialogia käyden. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2023)

3.2.3 Uusiin osaamistarpeisiin vastaaminen on yritysten kasvun edellytys

Av-alan osaamisvaatimukset ovat viime vuosien aikana lisääntyneet samaan aikaan, kun kansainväliset tuotannot Suomessa ovat lisääntyneet. Kotimaisten tuotantojen laatu on noussut ja saavuttanut menestystä myös kansainvälisillä markkinoilla. Koulutuksen taso ei ole kuitenkaan pysynyt tämän kasvun tahdissa, ja kansainvälistymisen myötä myös koulutukseen tarvitaan uudistuksia. Koulutusta tulisi suunnata esimerkiksi digitaaliseen jakelu-ympäristöön ja kansainväliseen liiketoimintaan, kuten myös prosessien johtamiseen ja IP-osaamiseen. Alan ammattien osaamisvaatimuksia täytyy päivittää myös opintosuunnitelmiin ja tutkintoperusteisiin. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2023)

Sinne, missä on osaajia, kannattaa myös kasvavan yrityksen — tai esimerkiksi elokuvatuotannon — asettua. Tämä pätee myös kansainvälisiin tuotantoihin, joissa kilpailu käydään jatkossa ennen kaikkea huippuosaajilla. Osaajat voivat ratkaista jopa tuotantoalueen tai -maan, jossa tietyt osiot tuotannosta toteutetaan. Osaamista pitäisi syntyä nopeasti, joten painopistettä kannattaa suunnata tutkintojen asemesta erikoisosaamisen vahvistamiseen. Osaamista voidaan saavuttaa myös

huippuosaajien työperäisen maahanmuuton avulla. Mestari-kisälli -mallilla kansainväliset osaajat voivat kouluttaa työn ohella myös suomalaisille työkavereilleen omaa erityisalaansa. Yhteistyö oppilaitosten ja työnantajien välillä varmistaa opetuksen sisältöjen ajantasaisuuden ja kehittymisen kansainvälisiin työelämän tarpeisiin vastaavaksi. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2023)

Ratkaisuna osaamistarpeisiin APFI ry, muut toimialatoimijat, opetus- ja kulttuuriministeriö sekä työ- ja elinkeinoministeriö ohjaavat oppilaitoksia käynnistämään av-alan toimintaympäristöön sopivia liiketoimintaosaamisen täydennyskoulutuksia. Koulutuksen tarjoajien kanssa määritellään yhdessä osaamistarpeet, kehitetään oppimisympäristöjä ja koulutussisältöjä, sekä tehdään ehdotuksia työnjaosta, koulutustavoista sekä olemassa olevien koulutusresurssien kohdentamisesta.

3.2.4 Kasvusopimus määrittelee toimintamallin jatkuvan dialogin käymiseksi

Yrityksiä tulee tukea murroksessa olevassa toimintaympäristössä, joten kasvusopimuksen avulla käynnistetään prosessi, jossa käydään jatkuvaa dialogia ja kokonaiskuvan päivitystä julkisen ja yksityisen sektorin välillä. Julkisen sektorin toimintatapoja uudistetaan vastaamaan yhteisiä tavoitteita ja toimintaympäristöä tarkastellaan nykyistä kokonaisvaltaisemmin, alueiden rajat ja hallinnonalarajat ylittäen. Tarkoituksena on, että kentän tarpeet välittyvät myös päättäjille, jolloin voidaan tehdä päätöksiä todellisiin tarpeisiin vastaten. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2023)

Dialogin toimivuutta ja kokonaisvaltaista, pienin askelein etenevää muutosta ohjaamaan perustetaan neuvottelukunta, jossa on av-alan liiketoimintaa edustavia tahoja sekä keskeiset julkiset toimijat, jotka ovat toimeenpanijoita alan liiketoimintaan ja toimintaympäristöön liittyvissä kehitystehtävissä ja toimenpiteissä. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2023)

Kasvusopimuksen ehdotuksessa neuvottelukuntaa kutsuttiin tilannehuoneeksi (Työ- ja elinkeinoministeriö 2023), ja tuolloin tilannehuoneessa mukana olivat OKM ja TEM (Vuorinen 2023). Tulevaisuudessa tarvittaisiin mukaan myös liikenne- ja viestintäministeriö sekä ulkoministeriö (Vuorinen 2023), joka edustaa myös ulkomaan verkostoja (Työ- ja elinkeinoministeriö 2023). Tavoitteena on käydä jatkuvaa dialogia koko av-alan ekosysteemin kanssa, jolloin yhdessä sovittua toimintamallia voidaan toteuttaa toimivasti ja tehokkaasti. Av-ala toimii aktiivisesti myös muiden luovien alojen kanssa vuorovaikutuksessa. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2023).

3.3 Uusi hallitusohjelma ja muita kehitysaskkeleita

Creative Business Finland -kampanja päättyy vuoden 2023 lopulla, mutta ekosysteemin yhteisenä prosessina vauhtiin päässyt kasvusopimusprosessi oletettavasti etenee riippumatta ohjelmatoiminnasta (Nyholm 2023). Head of Creative Business Finland, Kenneth Nyholm (2023) uskoo, että TEM huolehtii siitä, että kasvusopimusprosessin asiat menevät eteenpäin, vaikka lopulta kaikki on poliitikkojen päätettävissä. Kasvusopimusprosessi ei kuitenkaan ole yksittäisistä ohjelmista kiinni, vaan se on ikään kuin juna, joka on lähtenyt liikkeelle, eikä pysähdy, vaikka erilaisia ohjelmia tulee ja menee. Nyholmin haastattelun hetkellä, kesällä 2023, on käynnissä myös seuraava kasvusopimusprosessi, jossa käsitellään laajemmin monistettavien digitaalisten sisältöjen kenttää. Tämän prosessin ensimmäinen vaihe saadaan valmiiksi syksyllä ja pidemmällä tähtäimellä, jatkuvan dialogin näkökulmasta, on ehkä mahdollista, että av-alan kasvusopimustyö ja monistettavien sisältöjen kasvusopimustyö yhdistyvät. Tulevaisuudessa voidaan käynnistää muitakin kasvusopimusprosesseja. (Nyholm 2023)

OKM:n Laura Mäkelän (2023) mielestä nyt on löytynyt yhteinen tapa toimia, mukaan lukien Business Finlandin Film in Finland -osasto, joka on edistänyt myös alueellisten elokuvakomissioiden välistä yhteistyötä. Onhan kuitenkin kaikkien etu, että asiat edistyvät (Mäkelä 2023) — alueesta riippumatta.

Kasvusopimuksessa esitetyt toimenpiteet saavat ainakin osittain myös uuden hallituksen tuen, sillä opetus- ja kulttuuriministeriön valmistelemat hallitusohjelmakortit otettiin av-alaan liittyvissä asioissa hyvin vastaan. 20.6.2023 julkaistussa Petteri Orpon hallituskauden ohjelmassa mainitaan muun muassa seuraavaa:

”Luovilla aloilla sekä tapahtuma-alalla on merkittävä työllisyys- ja kasvupotentiaali. Ala on yrittäjyyteen nojaava. -- Luovien alojen osuus bruttokansantuotteesta on kuitenkin Suomessa selvästi jäljessä sekä muita Pohjoismaita että EU:n keskiarvoa. Hallitus laatii kulttuuripoliittisen selonteon. Selonteon yhteydessä hallitus toteuttaa poikki-hallinnollisen luovien alojen kasvustrategian. -- Suomalaisen taiteen sekä luovien alojen yritysten kansainvälistymisen edellytyksiä parannetaan ja

kulttuurialan roolia maakuvatyössä vahvistetaan. Kehitetään kasvua vauhdittavia malleja av-alalle sekä muille toimialoille, kuten kirjallisuuteen ja musiikkiin.”

(Valtioneuvosto 2023)

Kesäkuussa 2023 av-alalle saatiin myös yleissitova elokuva- ja tv-tuotantoa koskeva työehtosopimus. Aiemmin työehtosopimus oli koskettanut vain Palvelualojen työnantajat PALTA ry:n jäseniä, mutta yleissitovuuden ansiosta työehtosopimusta on noudatettava jäsenyydestä riippumatta. (APFI ry 2023) Alalle saatu yleissitova työehtosopimus auttaa omalta osaltaan vakiinnuttamaan av-alaa ja elokuvateollisuutta yhdeksi teollisuudenalaksi muiden joukkoon. Sosiaalista vastuullisuutta on helpompaa toteuttaa, kun on olemassa yhtenäinen linjaus, johon sekä työntekijä että työnantaja voivat vedota.

4 ALUEELLISET TOIMENPITEET

Tässä luvussa tutustutaan Pohjois-Suomen elokuvakomission toimintaan sekä alueen av-alan yleiseen tilanteeseen. Kappaleessa käydään läpi, millaisia kehittämistoimenpiteitä alueella on viime vuosina tehty ja millaisiin kasvusopimuksessakin lueteltuihin toimenpiteisiin tulevaisuudessa kannattaisi panostaa.

4.1 Pohjois-Suomen elokuvakomissio

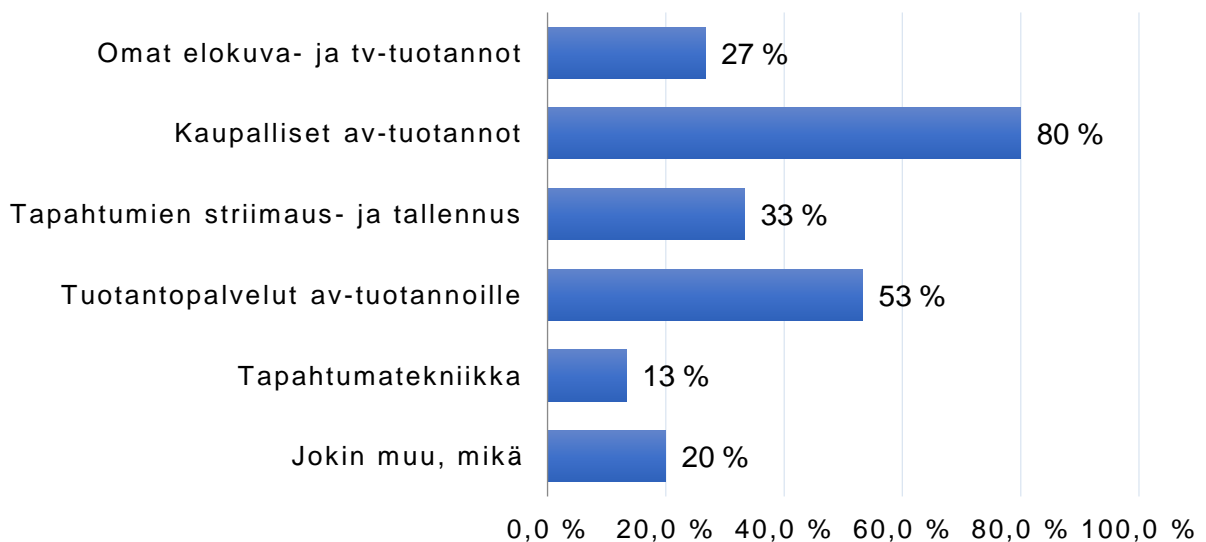
Elokuvakomissiotoiminta käynnistyi Yhdysvalloissa 1940-luvun lopulla tarpeesta saada elokuvia tekeville tuotantoyhtiöille ja julkishallinnollisille toimijoille suora väylä keskustelulle. Tuotantojen lisääntyessä alkoivat myös elokuvakomissiot lisääntyä yhä laajemmille alueille. (AFCI 2023) Pohjois-Suomen elokuvakomissio perustettiin keväällä 2006, ja se on Suomen ensimmäinen elokuvakomissio. Pohjois-Suomen elokuvakomissio kattaa maantieteelliseltä alueeltaan Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun, mutta nykyisen toimipisteen sijaitessa Business Oulu -liikelaitoksen yhteydessä, suuntaa elokuvakomissio tekemisen painopistettä eniten Oulun alueelle. Tätä ennen, vuoteen 2016 saakka, Pohjois-Suomen elokuvakomissio toimi silloisen POEM-säätiön (2006–2016) alaisuudessa (Aho 2005).

Elokuvakomission tarkoituksena on tarjota tuotantoyhtiöille ilmaisia palveluita liittyen esimerkiksi kuvauspaikkojen etsintään ja alueen lupa-asioihin. Osa elokuvakomissioista tarjoaa myös tuotantokannustinta omalla toiminta-alueella tapahtuville tuotannoille. (AFCI 2023) Näin on myös Pohjois-Suomen elokuvakomissiolla, jossa lanseerattiin alueellinen tuotantokannustin vuonna 2021. Kyseinen kannustin mahdollistaa tuotantoyhtiölle jopa 10 prosentin palautuksen Oulun kaupungissa konkretisoituneista kuluista.

Syy, miksi elokuvakomissiot tarjoavat palveluitaan ja kilpailevat tuotantokannustimien avulla tuotantojen saamisesta, on tuotantojen tekemisestä alueelle jäävä taloudellinen hyöty. Elokuva- ja tv-tuotannot palkkaavat paikallista työvoimaa, vuokraavat paikallisilta toimittajilta kalustoa ja kulkuvälineitä, majoittuvat alueen hotelleissa ja käyttävät alueen ravintolapalveluita (AFCI 2023).

4.2 Oulun seudun av-alan tilanne

Pohjois-Suomen elokuvakomissio yhdessä Pohjois-Suomen audiovisuaaliset ammattilaiset PAVA ry:n kanssa teetti keväällä 2023 tutkimuksen Oulun seudulla sijaitseville av-alan yrityksille niiden tämänhetkisestä tilanteesta ja tulevaisuuden suunnitelmista. Kyselyyn vastasi 15 yritystä, ja kuten alla olevasta kaaviosta (Kaavio 4) on nähtävissä, 80 prosenttia yrityksistä tekee pääasiallisena liiketoimintana kaupallista av-sisältöä, kuten yritysvideoita. Puolella vastanneista tuotantopalveluiden tarjoaminen muille tuotantoyhtiöille oli toinen tärkeä liiketoiminnan osa, ja vajaalla 30 prosentilla vastanneista myös elokuva- ja tv-tuotanto kuului tärkeänä osana yrityksen liiketoimintaan.

Kaavio 3. Alueen av-alan yritysten tilanne. (Pohjois-Suomen elokuvakomissio 2023)

Vaikka tällä hetkellä oma elokuva- ja tv-tuotanto kuului vain 30 prosentin liiketoimintaan, on yli 70 prosentilla vastaajista tarkoituksena alkaa tuottamaan omaa sisältöä. Reilulla 60 prosentilla vastaajista tarkoituksena on tuottaa oma dokumenttielokuva, melkein puolella lyhytelokuva, noin 30 prosentilla tv-sarja ja vajaalla 20 prosentilla pitkä elokuva. Tuotantopalveluita Ouluun tai lähiseudulle tuleville elokuva- ja tv-tuotannoille on mahdollista jatkossa tarjota melkein 90 prosentilla vastanneista yrityksistä.

Tuotantopalveluista parhaiten Oulun seudulla pystytään tarjoamaan location scoutingia eli kuvauspaikkojen etsintää (40 prosenttia vastanneista), kuvaajapalveluita (yli 50 prosenttia

vastanneista), tuotantokoordinaattorin tai -assistentin palveluita (40 prosenttia vastanneista), valoassistentin tai äänimiehen palveluita (30 prosenttia vastanneista). 70 prosentilla vastanneista yrityksistä löytyy myös runsaasti vuokrattavaa kalustoa tuotantojen tarpeisiin.

Vastanneet yritykset työllistivät vakituisesti 1–24 työntekijää, ja yritykset palkkasivat kuukausittain projektiluontoisesti keskimäärin 4 freelanceria. Välittömiä osaajatarpeita oli melkein 70 prosentilla vastanneista yrityksistä, ja nämä liittyivät eniten äänipuolen osaajiin, kokeneisiin tuottajiin ja tuotantopäälliköihin, leikkaajiin sekä jälkituotannon osaajiin, kuten vfx-artisteihin.

Oulussa lähivuosina tehdyt TV- ja elokuvatuotannot ovat lisääntyneet viimeisten neljän vuoden aikana merkittävästi. Vuosien 2018–2020 aikana kuvattiin maksimissaan kaksi (2) pääkaupunkiseudulta Ouluun tullutta tuotantoa vuodessa. Vuonna 2021 lanseeratun tuotantokannustimen jälkeen tuotantoja on kuvattu alueella keskimäärin viisi (5) vuosittain. Selkeää kasvua tuotantokannustimen lanseeraamisen jälkeen on huomattavissa nimenomaan oululaisten tuotantoyhtiöiden sisällöntuotannossa, sillä Oulussa tehdyistä tuotannoista noin 50 prosenttia on pääkaupunkiseudulta tai muualta tulevia tuotantoja ja toiset 50 prosenttia oululaisten tuotantoyhtiöiden omaa TV- ja elokuvatuotantoa.

4.3 Alueella viime vuosina tehtyjä toimenpiteitä ja niiden vaikutuksia

Oulun alueellisen tuotantokannustimen lanseeraaminen vuonna 2021 oli merkittävimpiä ponnistuksia alueen kehityksen kannalta. Kun alue tarjoaa rahoitusta, tukee se samalla alueen oman av-teollisuuden kehittymistä sekä houkuttelee alueelle ulkopuolisia tuotantoja. Vaikka kansainvälistä tuotantoa kaupunkiin ei ole vielä syyskuuhun 2023 mennessä saatu, on neuvottelupöydissä päästy jo hyvin pitkälle.

Tuotantokannustimen lanseeraamisen myötä myös oululaiset tuotantoyhtiöt ovat saaneet kasvuunsa vauhtia, ja siitä hyvänä esimerkkinä mainittakoon Whatevergroup Oy, joka tuotti vuosien 2021–2023 aikana kolme (3) levytykseen menevää draamatuotantoa vain 15 kuukauden sisään. Näistä ensimmäinen tuotanto oli YLE:n tilaama TV-sarja, *Korvessa kulkevi* (tuotantovuosi 2021), toinen CMoren tilaama *Susikoira Roi* -elokuva (tuotanto- ja julkaisuvuosi 2022), ja kolmas YLE:n tilaama TV-sarjatuotanto, *Kriittinen piste* (tuotantovuosi 2023). Myös oululainen NTRNZ Media on useita kausia tuotetun *Eränkävijät*-sarjan (YLE) lisäksi tuottanut vuodesta 2021 lähtien esimerkiksi

dokumenttisarjoja *Uskomattomat ympäristörikkokset* (CMore) sekä *Vaietut arktiset sodat* (YLE), jota on myyty jo yli 100 maahan.

Tuotantokannustin on avannut keskustelua paikallisten tuotantoyhtiöiden lisäksi myös pääkaupunkiseudun suuriin tuotantoyhtiöihin. Näistä MRP Matila Röhr Productions ja tytäryhtiönsä ReelMedia oli tuottanut Oulussa jo ennen tuotantokannustimen lanseerausvuotta *Kaikki synnit* ja *Paratiisi* -sarjojen ensimmäiset kaudet, mutta kannustimen avulla myös tuotantojen jatkokausia on voitu kuvata Oulussa. Oulu tuotantojen toteutuskaupunkina on alkanut kiinnostaa myös muita merkittäviä eteläsuomalaisia tuotantoyhtiöitä, kuten Helsinki-filmiä ja Rabbit Filmsiä, jotka ovat kuvanneet Oulussa pitkää elokuvaa ja tv-sarjaa.

Mikäli aluetta halutaan tehdä tunnetuksi ja saada tuotantoja konkretisoitumaan alueella, on tärkeää kuulua erilaisiin verkostoihin ja osallistua toisinaan niin kotimaassa kuin ulkomaillakin järjestettäviin elokuva-alan tapahtumiin. Pohjois-Suomen elokuvakomissio kuuluu Pohjoismaiden elokuvakomissioiden Nordic Film Commissions -verkostoon, ja verkosto osallistuu yhteisellä Pohjoismaiden messuosastolla joka vuosi Berliinin elokuvajuhlien yhteydessä järjestetyille European Film Marketille, Cannesin elokuvajuhlille sekä Focus London -messuille. Mukana oleminen ei ole jokaisessa tapahtumassa pakollista, mutta yhteistyö mahdollistaa suuren näkyvyyden, joten viime vuosien aikana Pohjois-Suomen elokuvakomissio on ollut mukana Pohjoismaiden osastolla European Film Marketissa (vuosina 2020 ja 2023) ja Focus Londonissa (2019).

Pohjoismaiden elokuvakomissioverkoston messumatkojen lisäksi Pohjois-Suomen elokuvakomissio on osallistunut lähivuosien aikana myös muutaman oululaisen yrityksen kanssa yhdessä Santa Monicassa järjestettyyn American Film Marketiin (2022), mikä mahdollisti Pohjois-Suomen elokuvakomissiolle ja oululaisille yrityksille näkyvyyttä AFM:n virallisessa ohjelmassa. Ilman elokuvakomission tukea harvan yrityksen olisi mahdollista panostaa tällaiseen näkyvyyteen, joten messumatkoja pidetään tärkeänä työkaluna tunnettuuden ja verkostojen lisäämiseksi. Loppuvuodesta 2023 on tarkoituksena osallistua sisältömarkkinoille Content Londoniin, jossa Pohjois-Suomen elokuvakomissio tekee yhteistyötä APFI ry:n kanssa.

Tapahtumissa tuotantokannustin on tärkeä työkalu keskusteluiden avaamiselle. Nykypäivänä alue, jolla ei ole tuotantokannustinta, harvoin kiinnostaa tuottajia, ellei alueella ole tarjota jotain todella uniikkia kuvauslokaatiota. Tuotantokannustimen ja kuvauslokaatioiden lisäksi tuottajia kiinnostavat

alueen palvelutarjonta, kuten hotellikapasiteetti sekä paikalliset osaajat. Paikallisten osaajien määrä on Oulussakin kasvanut tuotantojen lisääntyessä alueella. Aiempina vuosina tuotantojen pysyessä korkeintaan kahdessa tuotannossa per vuosi, ei töitä riittänyt tarpeeksi, jotta TV- ja elokuvatuotantojen ammattilaisten olisi ollut taloudellisesti mahdollista asua Oulussa ja työllistyä alalla. Kun tuotantoja on vuosittain useampia, ja kun ne jakautuvat sirotellen ympäri vuoden, on moni uskaltanut tehdä päätöksen jäädä alueelle. Tämä on myös kilpailuetu aluetta markkinoidessa. Mitä vähemmän osaajia tarvitsee tuoda paikan päälle, sitä paremmin säästetään päivärahoissa ja majoituksessa. Silti av-alan työtilanne lähitulevaisuudessa on alueella edelleen epävarma, ja moni tekijä ottaa elokuva- ja TV-tuotantojen lisäksi työkeikkoja vastaan myös mainos- ja yritysvideoiden parissa, ja mikäli perhetilanne sen sallii, matkustaa tuotantojen perässä väliaikaisesti myös Etelä-Suomeen, jossa osaajapula on kriittinen.

Alalla toimitaan projektiluontoisesti, ja toisinaan tuotannot tulevat alueelle nopealla varoitusajalla. Pohjois-Suomen elokuvakomissio ylläpitää alueen av-alan freelancereiden rekisteriä, jonka kautta tuotannot voivat saada paikallisia tekijöitä tuotantoihinsa. Samanlainen listaus on olemassa myös paikallisista avustajista. Tarvittaessa tekijätiimi löytyy nopeasti kotimaiseen tuotantoon, mutta suureen tuotantoon – etenkin jos on kyse kansainväliset standardit täyttävästä tuotannosta – tekijöiden löytäminen on vaikeaa, sillä vaatimukset ovat korkealla ja tuotantoihin valittavilla tekijöillä täytyy olla taustalla referenssiä aiemmista, suurista tuotannoista. Oulusta löytyy kuitenkin jo muutamia talenteja, joita suureen tuotantoon voidaan palkata. Pohjois-Suomen elokuvakomission näkökulmasta voidaan vain toivoa, että kyseiset talentit pysyvät Oulussa jatkossakin.

4.4 Kasvusopimuksen tavoitteet alueella

Kuten opetus- ja kulttuuriministeriön Laura Mäkelä (2023) sanoo, asioita ei ratkota lopulta ministeriöstä käsin, vaan asioiden täytyy jalkautua eteenpäin. Myös kesäkuussa 2023 julkaistussa av-alan kasvusopimus -raportissa todetaan, etteivät raha ja lainsäädäntö pelkästään riitä ratkaisemaan haasteita, vaan tarvitaan myös rohkeita avauksia organisaatioilta ja yksityisiltä tahoilta. Vanhat kuulut täytyy täyttää uudistuneilla toimintamalleilla ja verkostoilla, yhteisillä arvoilla ja ymmärryksellä tulevaisuuden tarpeista. Pienin askelin muutos on mahdollisuus saavuttaa. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2023) Tämän vuoksi jokaisella alueella on vastuu siitä, kuinka ala kehittyy jatkossa, eikä sitä voida sysätä pelkästään kansallisen tason päättäjille.

Kasvusopimuksen jatkuvan dialogin ajatusta voi jalostaa alueelliselle prosessille (Nyholm 2023). Vuorinen (2023) kertoo esimerkin Business Joensuusta, jossa käynnistettiin alueellisesti kasvusopimuksen tapainen prosessi, eli aloitettiin dialogimallin luominen. Alueellisesti kannattaa miettiä, onko järkevää pohtia vain av-alaa vai luovaa taloutta kaiken kaikkiaan, ja mikä kunkin alueen dialogiin on hyvä kokonaisuus. Alueellisesti voidaan myös kerätä mielipiteitä ja näkemystä yrityksiltä siitä, missä alueen parhaat kasvumahdollisuudet ovat ja mihin suuntaan haluttaisiin mennä. Alueellisen prosessin ei tarvitse olla yhtä laaja kuin kansallisen kasvusopimuksen, mutta fasilitaattoria kannattaa käyttää. (Vuorinen 2023)

Alueiden tulisi löytää oma kasvupotentiaalinsa tietystä teemasta, ja kun se löytyy, sen kautta ne voivat liittyä kokonaisuuteen, joka on suoraan tekemisissä kansallisen tai kansainvälisen verkoston kanssa tietyn teeman kautta. (Vuorinen 2023) Esimerkiksi Joensuussa tietoa luovan talouden yhtiöistä kerättiin kartoittamalla muun muassa, mitä toimijoita alueella on, kuinka paljon ne voivat osallistua, ja mistä yritysten liikevaihto koostuu. Kartoituksesta selvisi, että Joensuussa on vahva musiikkituottamisen osaaminen niin musiikkitapahtumien kuin av-alan musiikin jälkitöiden parissa. Oulun alueelta voisi löytyä kilpailukykyä pitkälle tulevaisuuteen esimerkiksi teknologian ja av-alan yhdistämisestä, mutta näkemys siitä, mitä kannattaisi tehdä, olisi hyvä tehdä dialogissa alueen yritysten kanssa. (Vuorinen 2023)

Alle on listattu kasvusopimusraporttia mukaillen tutkielman johtopäätöksenä konkreettisia toimenpiteitä, joita Pohjois-Suomen elokuvakomissiossa on parhaillaan työn alla, ja mitä toimenpiteitä voidaan lähitulevaisuudessa lähteä toteuttamaan.

4.4.1 Infra ja toimintaympäristö tukevat alan yritysten kasvua ja kehitystä

Merja Salonen (2023) arvioi, että av-ala tarvitsee tukea IP:n ja kestäväen kehityksen toimenpiteiden johtamiseen. Kuten kasvusopimusraportissa mainitaan, IP-oikeuksien hallinta ja myyntiosaaminen on ymmärrettävä yhä tärkeämpänä liiketoimintana. Sitä, että paikalliset tuotantoyhtiöt tuottavat omaa sisältöä, tarinoita ja formaatteja, tulisi jatkossa tukea yhä enemmän. Tähän tarpeeseen vastaten, syksyllä 2023 BusinessOulussa aloitetaan valmennuksia luovien alojen yrityksille liittyen IP-strategiaan ja IP:n hallintaan. On järkevää järjestää valmennuksia luoville aloille yhteisesti ja ristiin pölyttää tekijöitä eri aloilta, sillä peli- ja elokuva-alalla työskentelevät voivat oppia toisiltaan ja tehdä mahdollisesti myös menestyksestä yhteistyötä. Pelialalta löytyy hyviä esimerkkejä

onnistuneesta IP:n luonnista ja sen hallinnasta — näistä yhtenä oululainen peliyhtiö Fingersoft, sekä heidän Hill Climb Racing -pelinsä, jota on myyty maailman joka kolkkaan.

Digitaalisen murroksen muutoksen tuomia mahdollisuuksia tulisi ymmärtää ja toimintaympäristöä muuttaa siten, että yritykset voisivat kehittää omaa toimintaansa kohti uudistuvaa digitaalista maailmaa. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2023). Pohjois-Suomen elokuvakomissio on kevään 2023 aikana ryhtynyt tekemään yhteistyötä saman organisaation alaisuudessa toimivan BusinessOulun digitiimin kanssa. Digitiimiin kuuluvat asiantuntijat neuvovat yrityksiä digitaalisen liiketoiminnan mahdollisuuksista ja auttavat niihin liittyvissä haasteissa. BusinessOulussa on järjestetty vuoden 2023 aikana paljon digiaiheisia verkostoitumis- ja koulutustilaisuuksia, ja näistä ovat hyötäneet myös alueen av-alan yritykset.

Yrityksiä täytyy kannustaa innovaatiotoimintaan, kasvuun ja kansainvälistymiseen (Työ- ja elinkeinoministeriö 2023), ja tätä varten BusinessOulussa toimii asiantuntijoita, jotka voivat neuvoa esimerkiksi rahoitukseen liittyvissä asioissa. Pohjois-Suomen elokuvakomission täytyy lujittaa yhteistyötä asiantuntijoiden kanssa, ja osallistua esimerkiksi yhdessä alan uusiin suuntauksiin liittyviin tiedotustilaisuuksiin ja koulutuksiin.

AV-alan infrastruktuurin tulisi olla ajan tasalla ja hyödyntää digitaalisuuden tuomia mahdollisuuksia (Työ- ja elinkeinoministeriö 2023), ja tässä Oulun seudulla on selkeästi vielä kehittämistä, sillä alueelta puuttuu studiotila, joka vastaisi elokuva- ja TV-tuotantojen tarpeita. Elokuvakomissiolla on pohdittu aika ajoin sitä, olisiko studion rakentaminen Oulun seudulle kannattavaa, ja kuka sitä lähtisi viemään eteenpäin. Tällä hetkellä on meneillään neuvottelut Oamkin kanssa siitä, voidaanko yhdessä hankerahoituksen avulla kokeilla hybriditilaa, jonka käyttöaste saataisiin tuotantojen satunnaisuudesta huolimatta pidettyä korkealla, mikäli tilaa voitaisiin hyödyntää myös esimerkiksi tilaisuuksien ja näyttelyiden järjestämiseen.

Audiovisuaalisen alan rahoitusta on kehitettävä ja tuotantokannustin on vakiinnutettava (Työ- ja elinkeinoministeriö 2023) myös Oulun seudulla. Oulun alueelliselle tuotantokannustimelle on haettu jatkoa vuodelle 2024, mutta joka vuosi haettava jatko vaikuttaa siihen, ettei tuotantoja voida suunnitella pitkällä tähtäimellä, mikäli rahoituksen saaminen on epävarmaa. Tuotantokannustimelle on saatava budjettiin oma varaus jatkossakin, sillä kannustimen hyödyt on helppo todistaa. Tällä hetkellä tuotantokannustimen toiminta-alueita ollaan laajentamassa, ja neuvotteluita käydään muiden Pohjois-Pohjanmaan kaupunkien kanssa. Samaa toimintamallia on helppo levittää, sillä

Oulun kannustimesta on saatu hyviä kokemuksia ja kyseessä on riskitön rahoitusmuoto, sillä se maksetaan vasta jälkikäteen, toteutuneita ja raportoituja kuluja vastaan. Kaupungit, joiden kanssa on käyty keväällä 2023 neuvotteluita tuotantokannustimen käyttöönotosta, ovat olleet insenttiivistä rahoitusmenetelmänä hyvin kiinnostuneita. Keskustelut kaupunkien kanssa jatkuvat ja yhteys päättäjiin on auki. Toisaalta tuotantokannustimen jatkon varmistamisen lisäksi on hyvä seurata myös muita rahoitusmahdollisuuksia ja seurata esimerkiksi audiovisuaalisia mediapalveluja koskevan AVMS-direktiivin mahdollista käyttöönottoa Suomessa.

4.4.2 Vastuullisuus

Tavoitteena on, että av-alan yritykset toimisivat vastuullisesti (Työ- ja elinkeinoministeriö 2023). Tähän on päästy jo ainakin yhdessä oululaisessa yrityksessä, sillä NTRNZ Media saavutti kesällä 2023 WWF:n Green Office -ympäristösertifikaatin, joka tarkoittaa, että yritys toimii kestävällä tasolla ja kehittää sitä edelleen. (BusinessOulu 2023)

Kestävyyteen liittyviä toimenpiteitä on tulossa lähiaikoina myös Pohjois-Suomen elokuvakomission toimesta, sillä Pohjois-Suomen elokuvakomissio ja Lapin elokuvakomissio järjestävät yhteistyössä APFI ry:n kanssa Albert-ympäristöjärjestelmän käyttökoulutusta sekä Rovaniemellä että Oulussa lokakuussa 2023.

Jatkossa voidaan harkita myös Oulun alueellisen tuotantokannustimen tai muiden alueen rahoitusinstrumenttien yhteyteen vastuullisuuslupausta, jossa tietyt sosiaaliseen ja ekologiseen vastuullisuuteen liittyvät vaatimukset on täytettävä, ennen kuin rahoitusta voi saada. Tällä hetkellä tuotantoja pitäisi kuitenkin saada alueelle lisää, jotta työllisyystilanne säilyisi hyvänä, ja kannustimen myöntämisen ehtojen kiristäminen voisi hidastaa tätä kehitystä. Asiaa täytyy kuitenkin tarkastella vuosittain ja tehdä tarvittaessa nopeastikin muutoksia.

4.4.3 Uusiin osaamistarpeisiin vastaaminen

Koulutuksen suuntaaminen digitaaliseen jakelu-ympäristöön ja kansainväliseen liiketoimintaan, IP-osaamisen kehittäminen sekä prosessien johtaminen on kasvusopimuksessa mainituissa

toimenpiteissä tärkeässä asemassa. Koulutuksen sisältöjen muokkaaminen korkeakoulutasolla on hidasta, mutta toisen asteen oppilaitokset voivat reagoida tilanteisiin nopeammalla syklillä.

Pohjois-Suomen elokuvakomissio on vuosien 2022–2023 aikana rakentanut verkostojaan tiiviimmäksi alueen oppilaitosten kanssa, ja esimerkiksi OSAO on näiden keskusteluiden pohjalta lähtenyt jo muokkaamaan media-alan opintojen sisältöä vastaamaan TV- ja elokuvatuotantojen tarpeisiin. Syksyllä 2023 OSAOlla aloittaa uudenlainen Media-alan ammattitutkinto, jossa syvennyttään televisio- ja elokuva-alan eri tuotantovaiheisiin ja -prosesseihin. Opinnot toteutetaan työelämälähtöisesti oppisopimuskoulutuksella sekä monimuoto-opetuksena. Myös media-alan perustutkinto-opintojen sisältöön on suunnitteilla muutoksia, jotta voitaisiin vastata esimerkiksi VFX-osaajien kasvaneeseen tekijätarpeeseen.

Myös yhteistyö Ammattiopisto Luovin mediapuolen kanssa on ollut molemmin puolin hedelmällistä, sillä elokuvakomissio on vierailut oppilaitoksessa puhumassa elokuva-alasta, ja opiskelijat ovat saaneet mahdollisuuksia verkostoitua av-alan yrityksiin elokuvakomission kautta.

Oppilaitosyhteistyö ei rajoitu pelkästään Oulun kaupungin rajojen sisäpuolelle, vaan myös Raahan kaupungissa toimivasta Koulutuskeskus Brahesta ja siihen kuuluvasta Mediakeskus Lybeckeristä on saatu harjoittelijoita tuotantoihin elokuvakomission yhdistämänä. Harjoitteluiden kautta on myös työllistynyt lupaavia tulevaisuuden osaajia uusiin projekteihin nopeallakin tahdilla.

Oppilaitoksista OSAOn, Luovin sekä Koulutuskeskus Brahen kanssa järjestettiin keväällä 2023 BusinessOulun tiloissa pienimuotoiset media-alan messut, jonne edellä mainittujen oppilaitosten opiskelijat tulivat esittelemään opiskelijatöitään ja NY-yrityksiään, ja alueen av-alan firmat tutustumaan oppilaitosten toimintaan sekä tulevaisuuden tekijöihin. Kyseisillä messuilla saatiin aikaiseksi jo tilauksia, ja sekä oppilaitokset että yritykset pitivät tällaisesta kohtamispaikasta. Palautteen ansiosta media-alan messuja tullaan järjestämään myös jatkossa BusinessOulun tiloissa.

Kasvusopimuksessa mainitaan myös kansainvälisten huipputaajien työperäinen maahanmuutto yhtenä toimenpiteistä. Tätä tapahtuu Oulussa erityisesti ICT- ja pelipuolella, mutta on alueen av-alan yrityksiinkin työllistynyt kansainvälisiä osaajia. Tuotantojen kuvauksissa kielenä käytetään nykyisin jo varsin yleisesti englantia, joten ainakaan kielimuuri ei työllistymistä av-alalla estä. Kansainvälisiä osaajia voidaan myös hankkia pitämään masterclass-tyylisiä luentoja. Elokuussa

2023 Pohjois-Suomen elokuvakomissio ja BusinessOulu tekivät yhteistyötä Oulun musiikkivideofestivaalien – OMVF:n - kanssa, ja sponsoroi Ouluun luennoimaan Aidan Zamirin, joka on tehnyt mainosvideoita suurille brändeille sekä musiikkivideoita kansainvälisille huippuartisteille. Tällaisesta yhteistyöstä hyöttyy sekä OMVF että elokuvakomissio, puhumattakaan kaikista paikallisista av-alan tekijöistä, jotka ovat voineet saada inspiraatiota ja hyviä vinkkejä omaan työhönsä kuulemalla Zamirin uratarinan.

4.4.4 Dialogi julkisen sektorin ja yritysten välillä

Kasvusopimuksessa painotetaan yksityisen ja julkisen sektorin välistä dialogin käynnistämistä. Dialogia tullaan varmasti käymään eniten kasvusopimuksen päätavoitteisiin, eli vastuullisuuteen, osaajiin ja toimintaympäristöön liittyen. Voidaan todeta, että alueellisesti Oulussa tätä on jo aloitettu, mutta siinä on vielä paljon kehitettävää. Mikäli ajatellaan, että Pohjois-Suomen elokuvakomissio toimisi ikään kuin alueellisena puheenjohtajana av-alan dialogille, tulisi elokuvakomissiolla olla toimivat keskusteluyhteydet sekä alueellisten että kansallisten tahojen kanssa. Kansallisilla tahoilla tarkoitetaan tässä tapauksessa kaikkia Suomen elokuvakomissioita, APFI ry:tä, Business Finlandin Film in Finland -osastoa, sekä Suomen elokuvasaatiötä. Jotta keskusteluissa voidaan päästä tulevaisuudessa niin kutsuttujen pyöreiden pöytien ääreen, olisi tärkeää olla yhteys myös opetus- ja kulttuuriministeriön sekä työ- ja elinkeinoministeriön edustajiin. Keskusteluissa ministeriöiden kanssa on päästy kuitenkin alkuun, ja nyt Pohjois-Suomen elokuvakomission täytyy aktiivisesti pitää puolensa siinä, että yhteys säilyy ja kehittyy.

Se, että Business Finlandin yhteydessä toimii nykyisin Film in Finland -osasto, joka on koko Suomea maailmalla edustava taho, on eri hallintoalueita yhteen liimaava elementti ja muokkaa alueiden välillä vallinnutta kilpailuasetelmaa enemmän yhteistyön suuntaan. Yhteistyö Business Finlandin Film in Finland -osaston kanssa toimii koko ajan paremmin, ja osasto järjestää vuosittain useamman yhteisen verkostopalaverin, jossa elokuvakomissiot, APFI ja SES pystyvät keskustelemaan yhdessä alan ajankohtaisimmista asioista. Kesäkuussa Turun elokuvakomissio isännöi samaisen av-verkoston strategiapäivää, ja jatkoa yhteiselle kehittämiselle on tulossa esimerkiksi yhteisten markkinointitoimenpiteiden muodossa. Kun tämä verkosto toimii, toimii myös dialogi muiden verkoston osallisten kanssa.

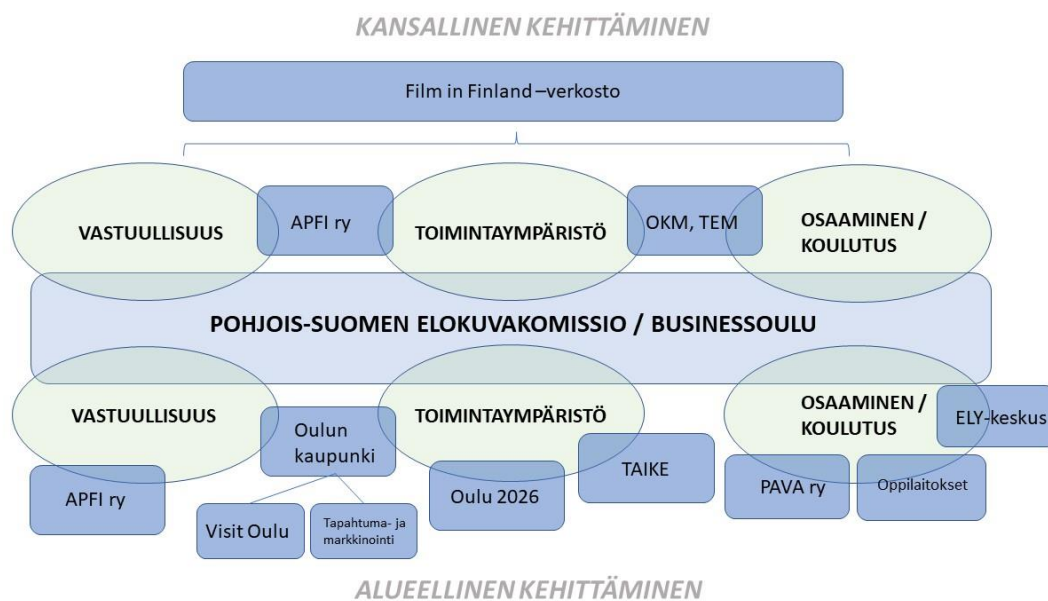
Siitä huolimatta, että APFI kuuluu yllä mainittuun Film in Finlandin verkostoon, on Pohjois-Suomen elokuvakomissiolle tärkeää tehdä yhteistyötä kyseisen järjestön kanssa myös verkoston ulkopuolella, sillä APFI edustaa alan tuottajia ja näin ollen ymmärtää alan tilanteen parhaiten myös ruohonjuuritasolla, ja omaa erittäin hyvän kontaktiverkoston av-alan ammattilaisiin sekä kansallisesti että kansainvälisesti. Syksyn ja loppuvuoden 2023 aikana Pohjois-Suomen elokuvakomissio ja APFI tekevät esimerkiksi markkinointiyhteistyötä kahden eri tapahtuman, Screen Helsingin ja Content Londonin, yhteydessä.

Tärkeä yhteistyökumppani Pohjois-Suomen elokuvakomissiolle alan tekijöitä edustavissa järjestöissä on myös PAVA eli Pohjoisen audiovisuaaliset ammattilaiset ry. PAVA toimii Pohjois-Suomen ja Lapin alueella, ja siihen kuuluu av-yritysten lisäksi myös pelialan yrityksiä. PAVA ei rajaa jäseniään yrityksiin, vaan mukana voi olla myös opiskelijajäsenenä tai freelancerina. PAVAlla voisi olla paljon mahdollisuuksia Pohjois-Suomen av-alan kehittämiseen, mutta toiminnan haasteena on hallituksen rajallinen aika. Toiminnanjohtaja ja kaikki hallituksen jäsenet ovat yrittäjiä tai työskentelevät kokoaikaisesti muualla, joten PAVAn toiminnan pyörittäminen on harrastepohjaista. Pohjois-Suomen elokuvakomissio voisi ottaa yhteistyössä PAVAn kanssa suurempaa roolia, jolloin alan asioita voitaisiin edistää pohjoisen näkökulmasta voimakkaammin. Tähän konkreettinen, helposti toteutettava toimenpide olisi osallistua tulevaisuudessa esimerkiksi PAVAn kokouksiin. Hallituksen jäseneksi ryhtyminen voisi olla myös yksi vaihtoehto, mutta toisaalta elokuvakomission sellaisenaan tulisi säilyä puolueettomana, joten toimintaan täytyisi sitoutua henkilökohtaisella taholla, ja tällöinkin mennään jääviyden rajoilla. Yhteistyötä PAVAn kanssa on kuitenkin luvassa syksyllä 2023, sillä Pohjois-Suomen elokuvakomissio ja BusinessOulu ovat yhteistyökumppaneita PAVAn vuosittain järjestämässä ammattilaistapahtumassa, PAVA-gaalassa. Iltaan painottuva tapahtuma järjestetään BusinessOulun tiloissa, ja ennen iltagaalaa luvassa on av-alan ammattilaisille suunnattua ohjelmaa. Yhdessä järjestetty PAVA-gaala ja päiväohjelma voivat toimia hyvänä alkuna tiiviimmälle yhteistyölle tulevaisuudessa.

Alueen oppilaitosten kanssa olisi myös jatkossa tärkeää pitää jatkuvaa dialogia, jotta koulutussisältöjen puolesta voitaisiin ketterästi reagoida yritysten tarpeisiin. PAVA ry voisi edustaa keskustelussa yritysten näkökulmaa laajasti luovilta aloilta. Selkeä ja helposti toteutettava toimenpide on järjestää PAVAn hallituksen, elokuvakomission sekä oppilaitosten edustajien kesken säännölliset tapaamiset 1–2 kertaa vuodessa. Näiden keskusteluiden puitteissa heränneitä osaamis- ja koulutustarpeita elokuvakomissio voi ratkaista myös ELY-keskuksen kanssa.

Pohjois-Suomen elokuvakomissiolla tulisi olla toimiva dialogi myös Kulttuuripääkaupunkivuosi 2026:n edustajien, Taiteen edistämiskeskuksen Pohjois-Suomen läänintaiteilijoiden sekä Oulun kaupungin organisaatioiden muiden edustajien, kuten Visit Oulun ja Oulun kaupungin tapahtuma- ja markkinointitiimin edustajien kanssa. Jonkinlainen keskusteluyhteys kuhunkin tahoon on olemassa, mutta sitä voidaan seuraavana toimenpiteenä lujittaa ja tuoda keskustelua avoimemmaksi. Tällä hetkellä kaupungin eri yksiköissä tapahtuu päällekkäisiä toimia pelkästään sen vuoksi, ettei sisäinen viestintä toimi tarpeeksi hyvin. Toimivan dialogin rakentamiseen näiden tahojen kanssa voitaisiin ottaa mallia Film in Finland -verkostosta. Tämä tapahtuisi kokoamalla yhteen oululaiset kulttuuria edustavat organisaatiot, joiden kanssa järjestettäisiin säännölliset verkostotapaamiset, joissa käytyä läpi, mitä kussakin organisaatiossa on meneillään ja missä asioissa voidaan löytää synergiaa ja alkavan yhteistyön siemeniä. Tämä toimisi samalla tavoin, kuin kasvusopimustavoitteiden etenemisen ohjaamiseen suunniteltu neuvottelukunta.

Alla olevassa kaaviossa (Kaavio 5) on havainnollistettu yllä kerrottua dialogin kulkua alueellisesti ja kansallisesti alueellisen toimijan, eli tässä tapauksessa Pohjois-Suomen elokuvakomission näkökulmasta:

Kaavio 4. Alueellinen ja kansallinen kehittäminen. (Pohjois-Suomen elokuvakomissio 2023)

5 POHDINTA

Opinnäytetyöni tulosten ansiosta saan työhöni ohjenuoraa lähitulevaisuuden toimia varten. Kasvusopimuksen päätavoitteisiin pohjautuen kaavioon 5 on listattu koonti kappaleessa 4.4. mainituista toimenpiteistä, joita Pohjois-Suomen elokuvakomission alueella on lähitulevaisuudessa tehtävä:

Vastuullisuus Järjestetään APFI:n kanssa yhteistyössä Albert-ympäristöjärjestelmän käyttökoulutustaHarkitaan alueellisen tuotantokannustimen yhteyteen vastuullisuuslupausta	Osaaminen ja koulutus Koulutusta IP-osaamisen kehittämiseen → BusinessOulun valmennuksetKoulutusta digitaaliseen jakelu-ympäristöön, kansainväliseen liiketoimintaan ja prosessien johtamiseen → ratkaisuja yhdessä oppilaitosten ja ELY-keskusten kanssa
Toimintaympäristö BusinessOulun järjestämät IP-strategian ja -hallinnan valmennukset (luoville aloille)BusinessOulun digitiimin järjestämät koulutuksetHybridistudio-hankkeen mahdollisuudetTuotantokannustimen mallin levittäminen Oulun ympäryskuntiin	Dialogi Alueellinen dialogi: PAVA ry, Oppilaitokset, ELY-keskus, Oulun kaupungin organisaatiot, Oulu 2026, TAIKEValtakunnallinen dialogi: Film in Finland-verkosto (elokuvakomissiot, APFI, SES), OKM, TEMPohjoismainen dialogi: Nordic Film Commissions –verkosto

Kaavio 5. Lähitulevaisuuden toimenpiteet. (Pohjois-Suomen elokuvakomissio 2023)

Koska olen haastatellut tutkielmaa varten kuutta (6) kasvusopimusprosessissa vahvasti mukana ollutta henkilöä muun muassa ministeriöistä ja Business Finlandista, mielestäni tutkielman pohjustusta ja kasvusopimuksen käsittelyä voidaan pitää kattavana. Toimin Pohjois-Suomen elokuvakomissiolla asiantuntijan ja elokuvakomissaarin nimikkeellä, joten minulla on työni puolesta riittävää näkökulmaa käsitellä kasvusopimuksen toimintamallin käyttöönottoa alueellisesti. Näiden seikkojen perusteella mielestäni tutkimuksen tuloksia voidaan pitää pätevinä ja ajankohtaisina.

Mikäli olisi haluttu ottaa kriittisempää näkökulmaa siihen, onko kasvusopimusprosessissa mukana oleminen saanut jo aikaan muutosta esimerkiksi julkishallinnon organisaatioiden ja yritysten välisessä dialogissa, olisin voinut ottaa mukaan tutkielman lähteeksi vielä yritysten edustajien haastatteluita. Tuolloin aihe olisi mielestäni kuitenkin karannut liian laajaksi, sillä nyt halusin keskittyä käsittelemään sitä, mikä kasvusopimus on, ja mitä kehittämistehtäviä voitaisiin julkishallinnollisen organisaation näkökulmasta tehdä nimenomaan Pohjois-Suomen elokuvakomission alueella.

Tutkielmaa tehdessä pohdin, onko av-alan kasvusopimus uudenlainen työkalu, vai toistetaanko jälleen aiempia kehittämistoimia. Esimerkiksi av-alan tiekartassa käsiteltiin paljolti samoja asioita, jotka on nostettu esille myös kasvusopimuksessa. Toki kasvusopimus toimii jatkumona aiemmille kehittämistoimille, joten näin ollen on loogista, että raporteissa on myös toistoa. Se, kuinka juuri kasvusopimus voisi olla enemmänkin kuin raportti ja tuoda konkreettista muutosta alalle, on kuitenkin mahdollista juuri kasvusopimuksessa painotetun, toimivan dialogin varmistamisella. Ajantasainen ja avoin keskusteluyhteys yksityisten ja julkisten organisaatioiden välillä on kaiken lähtökohta, ja näin varmistetaan se, että päätöksiä tehdään oikeaa tarvetta silmällä pitäen. Tämä on mielestäni erittäin tärkeää etenkin koulutuksen näkökulmasta, jotta mahdollistetaan tekijöiden saaminen kulloinkin ajankohtaiseen tarpeeseen ja näin myös tehostetaan työllistymistä. Ehkäpä seuraavan viiden vuoden sisällä voidaan huomata tilastoista, että kasvusopimus on toiminut av-alalla merkittävänä kasvun mahdollistajana. Toimintamallin leviäminen laajasti myös luovien alojen ulkopuolelle olisi varsin perusteltua tällaisilla tuloksilla.

Koska av-alan erilaisissa kehittämisprosesseissa on ollut mukana suhteellisen pieni otanta eri katto-organisaatioiden edustajia, pohdin myös subjektiivisuutta sekä organisaatioiden henkilöstön vaihtuvuuden vaikutusta. Mikäli prosessissa vetovastuussa oleva henkilö siirtyy toiseen organisaatioon, voi olla riskinä, että perusteellisesta pohjatyöstä huolimatta varsinainen toiminta ja jalkauttaminen jää tekemättä huolellisesti. Mikäli TEM kuitenkin jatkaa tavalla tai toisella kasvusopimuksen toimenpiteiden edistämistä yhdessä sidosryhmien kanssa, olemme hyvällä pohjalla. Jatkossa koko Suomea ja sen eri alueita tulisi tosin edustaa kattavammin kansallisella tasolla tapahtuvassa keskustelussa. Esimerkiksi kasvusopimusprosessin työpajat olivat avoimia kaikille, mutta ydintyöryhmässä ei ollut lainkaan pohjoisen edustajia mukana. Toki vastuu edistää asioita ja pyrkii olemaan mukana dialogissa aktiivisemmin on myös alueellisilla päättäjillä ja organisaatioilla.

Hyvää kehitystä on kuitenkin havaittavissa. Samoihin aikoihin, kun tutkielma on edistynyt, on edistämistoimenpiteitä samalla teemalla tapahtunut myös Business Finlandin toimesta. Elokuun 24. päivä 2023 Business Finland julkaisi luovan talouden strategiatyökalun, jossa painotetaan erityisesti alueellisia kehittämistoimia. Työkalun avulla alueelliset toimijat pystyvät paremmin perustelemaan luovan talouden vaikuttavuutta ja merkittävyyttä, sekä alan kasvun työllistävää vaikutusta. Strategiatyökalussa kaiken pohjalla on kestävä kasvu, ja vaikutuksia pohjustetaan hyvillä käytännön esimerkeillä Pohjois-Savosta ja Tampereelta. (Business Finland 2023b)

Luovan talouden strategiatyökalussa on esitetty vinkkejä siihen, miten oman alueen kehittämistoimia voidaan lähteä kartoittamaan ja luomaan alueellista strategiaa. Vinkit on listattu seuraavasti:

1. Tunnista luovan talouden omistajuus alueella
2. Määrittele luovan talouden kehitystarpeita
3. Tunnista ja sitouta alueen toimijat, verkostot ja ekosysteemit
4. Aseta tavoitteeksi liiketoiminnan kehittäminen yli toimialarajojen
5. Tunnista eri toimialojen tai klusterien kasvumahdollisuudet
6. Tunnista rahoituksen mahdollisuudet ja mittakaava
7. Tunnista alueesi osaamistarpeet ja oppilaitosten rooli
8. Vauhdita vastuullista liiketoimintaa
9. Mittaa tavoitteiden toteutumista ja arvioi vaikuttavuutta

(Business Finland 2023b)

Kaaviossa 6 listattujen alueellisten av-alan kehittämistoimien lisäksi Pohjois-Suomen elokuvakomissio voi hyödyntää toimissaan yllä listatun strategiatyökalun vinkkejä. Elokuvakomissio sijaitsee Business Oulu -liikelaitoksen yhteydessä, ja organisaatiossa on asiantuntijuutta av-alan lisäksi myös laajemmin luovilta aloilta. Yhteistyötä tehdään yritys kentän kanssa esimerkiksi peli- ja tapahtuma-alan kanssa. Vuonna 2021 BusinessOulun luovien alojen tiimi järjesti korona-ajan muuttaman tapahtuma-alan haasteisiin vastaten pienimuotoisen työpajan, jonne kutsuttiin sekä tapahtuma-alan että av-alan tekijöitä pohtimaan yhdessä, mitä ratkaisuja voitaisiin kehittää, jotta tapahtuma-ala pysyisi elinvoimaisena. Tuolloin työpaja kuitenkin järjestettiin täysin muun perustoiminnan ohella, ja jäi näin ollen pintaraapaisuksi. Jotta kehittämistoimia saataisiin eteenpäin tuloksellisemmin ja nopeammin, täytyisi tekemiseen saada erillinen rahoitus.

Seuraava suurempi askel voisi olla esimerkiksi hanke, jossa mukailtaisiin kasvusopimusprosessin käytäntöä sekä hyödynnettäisiin Business Finlandin strategiatyökalun vinkkejä, ja rakennettaisiin Oulun seudun luovien alojen uusi strategia, jossa kehittämistoimiin sitoutettaisiin alueen luovien alojen toimijat ja verkostot. Hankkeessa voitaisiin myös etsiä uusia, kansainvälisille markkinoille tähtääviä avauksia Oulun alueelta esimerkiksi yhdistämällä teknologiaa ja av-alaa, kuten Hanna Vuorinen (2023) ehdotti.

Tällaiseen alueellisen kehittämisen malliin meitä ehkä valtion tasollakin pikkuhiljaa ajetaan. Vaikka uudessa hallitusohjelmassa luovat alat on huomioitu, päätöksiä esimerkiksi seuraavan vuoden kansallisesta av-alan tuotantokannustimesta ei ole vielä tehty. Mikäli kannustin ei saisi jatkoa, hiipuisi vuosien positiivinen kehitys kuin tähdenlento. Toisaalta, mikäli valtion tasolla alan kehitykseen budjetoitaisiin vähemmän resursseja, ei se estäisi kehityksen jatkumista alueellisella tasolla. Ehkä tätä skenaariota ennakoiden strategiatyökalukin haluttiin julkaista. Mikäli erilaiset vahvuudet omaavilla alueilla olisi kaikilla omat strategiansa, olisi alueiden yhteinen panos koko Suomea hyödyntävä — ehkä alueellista kilpailua tasoittavakin. Suomi on pieni maa, ja mielestäni sitä voidaan verrata av-alan ja luovien alojen kehittämisen näkökulmasta tiimiin, jossa eri alueet ovat tiimin jäseniä. Hyvässä tiimissä jokainen tiimin jäsen saa tilaa, kukaan ei jyrää toisia ja kaikkien panosta arvostetaan. Hyvässä tiimissä jokaisella tiimiläisellä on omat vahvuutensa ja rohkeutta tuoda mielipiteensä esille, mutta tarjota ongelmiin myös ratkaisuja.

LÄHTEET

AFCI 2023. The History of AFCI. AFCI - Association of Film Commissions International. Hakupäivä 2.8.2023.

<https://afci.org/about-afci/>

Aho, Esko 2005. Poem muuttuu säätiksi. Kaleva Digi. Hakupäivä 2.8.2023.

<https://www.kaleva.fi/poem-muuttuu-saatioksi/2058575>

APFI ry 2023. Elokuva- ja tv-tuotantoa koskeva työehtosopimus yleissitovaksi. APFI ry. Hakupäivä 1.8.2023.

<https://apfi.fi/ajankohtaista/elokuva-ja-tv-tuotantoa-koskeva-tyoehtosopimus-yleissitovaksi/>

Business Finland 2021. Finnish Audiovisual Industry Roadmap. Business Finland. Hakupäivä 27.6.2023. <https://mediabank.businessfinland.fi//FPSW2HdQQz9p/f/MzHH>

Business Finland 2023a. Tilannekuva luovien alojen ja tapahtuma-alan liiketoiminnasta. Business Finland. Hakupäivä 15.8.2023.

https://mediabank.businessfinland.fi/download?fv=73554&coid=5&token=wTPmHS_sQG7q_7Tn_vfS&dl=0

Business Finland 2023b. Luovan talouden strategiatyökalu. Business Finland. Hakupäivä 5.9.2023.

<https://mediabank.businessfinland.fi//FPSW2HdQQz9p/f/ghBC>

BusinessOulu 2023. NTRNZ lanseeraa vastuullisen markkinoinnin palvelun ja saa ympäristösertifikaatin. BusinessOulu. Hakupäivä 2.8.2023.

<https://www.businessoulu.com/fi/uutiset/ntrnz-lanseeraa-vastuullisen-markkinoinnin-palvelun-ja-saa-ymparistosertifikaatin.html>

Finlex 2018. Laki valtion rahoituksesta elokuvakulttuurin edistämiseen. Finlex. Hakupäivä 6.6.2023. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2018/20181174>

Finlex 2000. Laki elokuvataiteen edistämisestä (kumottu). Finlex. Hakupäivä 6.6.2023. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/kumotut/2000/20000028>

Grön, Nette 2022. Kasvusopimus tuo luovat alat ja julkishallinnon saman pöydän ääreen. Creative Finland. Hakupäivä 24.5.2023. <https://www.creativefinland.fi/post/kasvusopimus-tuo-luovat-alat-ja-julkishallinnon-saman-poydan-aareen>

Mäkelä, Laura 2023. Kulttuuriasianneuvos. Opetus- ja kulttuuriministeriö. Teams-haastattelu 2.6.2023.

Nyholm, Kenneth 2023. Head of Creative Business Finland. Business Finland. Teams-haastattelu 1.6.2023.

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2016a. Luovia aloja halutaan vahvistaa - Brunila vetämään työryhmää. Tiedote 21.12.2016. Hakupäivä 6.6.2023. <https://okm.fi/-/luovia-aloja-halutaan-vahvistaa-brunila-vetamaan-tyoryhmaa>

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2016b. Pieni riski – suuri mahdollisuus. Ehdotus audiovisuaalisen tuotannon kannustinjärjestelmäksi. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisu 22.6.2016. Hakupäivä 21.6.2023. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/75187/okm18.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Opetus- ja kulttuuriministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö 2017. Työryhmä: Luoville aloille luotava Creative Business Finland -palvelut. Työ- ja elinkeinoministeriö. Tiedote 12.4.2017. Hakupäivä 6.6.2023. <https://tem.fi/-/1410845/tyoryhma-luoville-aloille-luotava-creative-business-finland-palvelut>

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2021a. Kulttuurin ja luovien alojen elpymisen rahoitus käynnistyi. Tiedote 21.12.2021. Hakupäivä 7.6.2023. <https://okm.fi/-/kulttuurin-ja-luovien-alojen-elpymisen-rahoitus-kaynnistyi>

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2021b. Kulttuuri- ja luovien alojen rakennetuki 2021. 2021 myönnetty avustukset. Hakupäivä 7.6.2023.

<https://okm.fi/documents/1410845/92622051/2021+Luovien+alojen+rakennetuki+elpy+my%C3%B6nn%C3%B6t+www+.pdf/84744f8e-8a0e-a1ad-3ada-7963254ea544/2021+Luovien+alojen+rakennetuki+elpy+my%C3%B6nn%C3%B6t+www+.pdf?t=1640013161841>

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2022. AV-alan kasvupotentiaali tunnistettu – toimiala julkisti ehdotuksensa julkisen sektorin ja av-alan toteutettavaksi kasvusopimuksen avulla. Tiedote 1.9.2022. Hakupäivä 26.5.2023. <https://okm.fi/-/1410877/av-alan-kasvupotentiaali-tunnistettu-toimiala-julkisti-ehdotuksensa-julkisen-sektorin-ja-av-alan-toteutettavaksi-kasvusopimuksen-avulla>

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2023. Opetus- ja kulttuuriministeriön tietotuki hallitusneuvotteluihin. Tiedote 25.5.2023. Hakupäivä 6.6.2023. [Opetus- ja kulttuuriministeriön tietotuki hallitusneuvotteluihin - OKM - Opetus- ja kulttuuriministeriö](#)

Palta 2023. Elokuva- ja tv-tuotantoa koskeva työehtosopimus 3.3.2023-31.1.2025. Palvelualojen työnantajat PALTA ry. Hakupäivä 27.6.2023. https://www.palta.fi/wp-content/uploads/2023/03/Elotes_2023_2025_FINAL.pdf

Huvio, Petteri 2014. Osaatko suojata aineettoman omaisuutesi? Aineettomien oikeuksien opas. Diges ry. Hakupäivä 9.10.2023. https://www.prh.fi/material/sites/prh/attachments/tietoaprhsta/newfolder_4/rXPddNjby/Diges_aineettomien_oikeuksien_opas.pdf

Salonen, Merja 2023. Tuotepäällikkö. Business Finland. Teams-haastattelu 13.6.2023.

Suomen elokuvasäätiö 2018. Hallitus esittää uutta lakia valtion rahoituksesta elokuvakulttuurin edistämiseen. Tiedote 20.4.2018. Hakupäivä 6.6.2023. <https://www.ses.fi/ajankohtaista/hallitus-esittaa-uutta-lakia-valuation-rahoituksesta-elokuvakulttuurin-edistamiseen-2/>

Suomen Mediataideverkosto 2015. Kannanotto mediataiteen määrärahoihin ja elokuvataiteen edistämistä koskevan lain uudistamiseen / Leif Jakobssonin selvitys Audiovisuaalisen kentän haasteista ja rakenteista. Suomen Mediataideverkosto. Hakupäivä 6.6.2023. <https://media-art->

finland.fi/kannanotto-mediataiteen-maararahoihin-ja-elokuvataiteen-edistamista-koskevan-lain-uudistamiseen/

Suuronen, Otto 2021. Suomen elokuvasäätiön historia. Suomen elokuvasäätiö. Hakupäivä 6.6.2023. <https://www.ses.fi/meista/suomen-elokuvasaation-historia/>

Talentia Vectia & Työ- ja elinkeinoministeriö 2020. Kasvuportfolio 2.0. hankkeen loppudokumentaatio 8.9.2020. Hakupäivä 25.5.2023. <https://tem.fi/documents/1410877/35402773/Kasvuportfolio-hankkeen+yhteenveto.pdf/aa73b1fb-beff-db2b-c9bb-0e67ec7cf79b/Kasvuportfolio-hankkeen+yhteenveto.pdf?t=1599647621758>

Tarjanne, Petra 2023. Neuvotteleva virkamies. Työ- ja elinkeinoministeriö. Teams-haastattelu 24.5.2023.

Teosto 2021. Tutkimus: Kulttuuri ja luovat alat avainasemassa Euroopan kasvussa ja talouden jälleenrakennuksessa. Teosto ry. Hakupäivä 16.8.2023. <https://www.teosto.fi/tutkimus-kulttuuri-ja-luovat-alat-avainasemassa-euroopan-kasvussa/>

Toiviainen, Antti 2023. Ohjelmajohtaja (maaliskuu 2023 – lokakuu 2023), Film Tampere. Business Tampere. Teams-haastattelu 12.5.2023.

Työ- ja elinkeinoministeriö 2017. Laki elokuvataiteen edistämisestä. Työ- ja elinkeinoministeriö. Hakupäivä 6.6.2023. <https://www.teme.fi/fi/laki-elokuvataiteen-edistamisesta/>

Työ- ja elinkeinoministeriö 2020. Luovan talouden tiekartta. Työ- ja elinkeinoministeriö. Hakupäivä 25.5.2023. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162474/TEM_2020_48.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Työ- ja elinkeinoministeriö 2022. Uusi Kasvuportfolio-toimintamalli tukee osaamiseen ja innovaatioihin perustuvaa kestäväää kasvua ja hyvinvointia. Työ- ja elinkeinoministeriön tiedote 25.1.2022. Hakupäivä 25.5.2023. <https://tem.fi/-/uusi-kasvuportfolio-toimintamalli-tukee-osaamiseen-ja-innovaatioihin-perustuvaa-kestavaa-kasvua-ja-hyvinvointia>

Työ- ja elinkeinoministeriö 2023. Av-alan kasvusopimus. Työ- ja elinkeinoministeriö 19.6.2023.
Hakupäivä 31.7.2023.

https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/165036/TEM_2023_33.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Valtioneuvosto 2023. Vahva ja välittävä Suomi. Pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelma 20.6.2023. Valtioneuvoston julkaisu 2023:58. Hakupäivä 31.7.2023.

<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/165042/Paaministeri-Petteri-Orpon-hallituksen-ohjelma-20062023.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Vermilä & Keinonen 2021. Kotimainen av-ala kiihtyvässä murroksessa. Business Finland. Hakupäivä 16.8.2023.

<https://mediabank.businessfinland.fi/download?fv=53865&coid=5&token=GcP5CjVT-Hrw9LH5ZX2J&dl=0>

Vuorinen, Hanna 2023. Head of Film in Finland. Business Finland. Teams-haastattelu 12.5.2023.

Ward, Matthew 2023. Local Growth Deals. UK Parliament, House of Commons Library. 13.1.2023.
Hakupäivä 3.5.2023. <https://commonslibrary.parliament.uk/research-briefings/sn07120/>